

SUBVENȚIILE PENTRU PARTIDELE POLITICE: Experiența europeană și situația din România

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

Semilunei 7, ap. 1

București

www.expertforum.ro

Policy brief EFOR #154, august 2023

Disponibil pe www.expertforum.ro și www.banipartide.ro

Autor: Septimius Pârveu, expert electoral, Expert Forum

Contribuții din partea Dr. Magnus Öhman, Director al Biroului regional pentru Europa și Consilier principal pentru finanțare politică, Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale (IFES)

Raportul original este publicat în limba engleză, pe [pagina web EFOR](#).

CEELI INSTITUTE
PRAGUE
ADVANCING THE RULE OF LAW

Raport publicat în cadrul proiectului "Combaterea eficientă a corupției" (ECAC) finanțat de Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs (INL), implementat de Expert Forum în parteneriat cu Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale (IFES) și Institutul CEELI. Opiniile exprimate în această publicație aparțin autorilor. Ele nu pretind să reflecte opiniile sau punctele de vedere ale INL.

Rezumat	4
Despre raport	5
Principiile finanțării de stat în Europa	5
Ascensiunea subvențiilor publice	6
Eligibilitatea și alocarea subvențiilor	9
Experiența europeană.....	9
Experiența românească.....	11
Mandatul instituțional pentru distribuirea subvențiilor	15
Experiența europeană.....	15
Experiența românească.....	16
Cheltuielile permise din subvenții	19
Experiența europeană.....	19
Experiența românească.....	20
Reglementări privind momentul în care partidele trebuie să cheltuiască fondurile	25
Experiența europeană.....	25
Experiența românească.....	26
Recomandări privind România	27
Anexă:	29
Prezentare comparativă a calculelor privind subvențiile în Europa	29
Anul de introducere a subvențiilor	35
Referințe	36

Rezumat

Scopul acestei cercetări este de a analiza diferite modele de alocare a subvențiilor publice în statele membre ale UE și de a oferi o analiză mai aprofundată a modelului românesc și a problemelor sale. În al doilea rând, își propune să ofere recomandări bazate pe standardele internaționale și bunele practici, precum și din modelele oferite de alte țări.

Alocarea de fonduri publice pentru partidele politice a devenit o practică obișnuită în majoritatea statelor membre ale UE în ultimele decenii și, în multe cazuri, subvențiile au devenit principala sursă de venit a partidelor. Acest fenomen are loc în paralel cu reducerea contribuțiilor private, chiar și în țări care aveau o astfel de tradiție. În mod pozitiv, această creștere ar putea reduce dependența ridicată de donatori privați sau comerciali majori; ar putea crește concurența politică; ar putea crește transparența și competitivitatea scenei politice și ar putea stimula capacitatea partidelor politice de a elabora politici și de a comunica mai bine cu publicul. Pe de altă parte, partidele politice mai mari ar putea primi și mai multe resurse pentru a-și spori influența, în timp ce partidele mai mici și mai noi rămân vulnerabile, iar legătura deja slabă cu membrii partidelor politice ar putea fi redusă și mai mult.

Există diferențe semnificative în ceea ce privește valoarea fondurilor furnizate, reglementările în vigoare, controlul și transparența. Utilizarea subvențiilor nu este definită în mod extensiv de standardele internaționale, iar diferitele aranjamente juridice și practice sunt mai degrabă determinate de decizia internă a statelor. Cu toate acestea, standardele internaționale și bunele practici subliniază necesitatea de a asigura un echilibru între resursele private și cele publice, precum și de a asigura condiții echitabile pentru competiția politică și subliniază necesitatea unui control și unui nivel de transparență adecvată a acestor fonduri.

În Europa, există diferite criterii legate de eligibilitate, valoare, calendarul de distribuție, nivelul de finanțare sau alocarea fondurilor. În plus, fondurile pot fi gestionate și distribuite de diferite tipuri de instituții, inclusiv autorități electorale, ministere sau alte departamente din cadrul guvernului sau al parlamentului.

Reglementările diferă în ceea ce privește cheltuielile permise pentru subvențiile de stat. 16 țări nu au reglementări detaliate în ceea ce privește utilizarea fondurilor. Cu toate acestea, experiența arată că fondurile sunt utilizate în principal pentru campanii (multe țări permit utilizarea subvențiilor pentru campaniile electorale), propagandă și personal.

Mai specific, în România, valoarea subvențiilor a crescut semnificativ după 2018 și este una dintre cele mai mari din Europa, fiind în general considerată prea mare pentru contextul financiar din țară. În plus, Autoritatea Electorală Permanentă (AEP), care este instituția care asigură controlul finanțării politice, are o discreție supradimensionată pentru a stabili bugetul în comparație cu multe alte țări, în limite foarte generoase, și este lipsită de transparență în elaborarea bugetului său, având un potențial comportament politizat.

Cazul particular al României arată că valoarea ridicată a subvențiilor a permis partidelor politice să folosească aceste fonduri pentru campanii masive de cumpărare de acces în presă în afara perioadelor electorale, fără mecanisme de transparență. Problema transparenței, împreună cu modul în care aceste fonduri reduc independența mass-media, au fost, de asemenea, subliniate în mai multe rapoarte internaționale de monitorizare. Deși parlamentul a elaborat un proiect de lege pentru a reglementa unele dintre aceste aspecte, contextul indică faptul că s-ar putea să nu existe suficient sprijin politic pentru a îmbunătăți pe deplin transparența.

Pe scurt, problemele majore din România, detaliate în raport, sunt următoarele:

- Valoarea subvențiilor a crescut constant în ultimii ani;
- AEP a mărit valoarea anuală a subvențiilor publice prin rectificări bugetare, în mod netransparent;
- AEP a acționat în ultimii ani mai mult în interesul partidelor politice decât ca un organism independent de control;
- Partidele continuă să primească finanțări sporite din partea statului, iar unele dintre ele acumulează aceste resurse, care nu sunt returnate la bugetul de stat dacă nu sunt folosite;
- Subvențiile publice sunt folosite din ce în ce mai mult pentru cumpărarea de servicii de promovare din partea presei; și
- Publicul larg nu poate înțelege clar dacă știrile sau alte producții media sunt autentice sau sunt materiale plătite care reflectă obiective politice, întrucât toate aceste campanii nu sunt marcate ca atare.

Despre raport

Această cercetare are scopul de a analiza diferite modele de alocare a subvențiilor în statele membre ale UE și în alte state europene și de a oferi o analiză mai aprofundată a modelului românesc și a problemelor sale. Structura raportului își propune să răspundă la întrebări cheie privind aprobarea, alocarea, cheltuirea, gestionarea, transparența și controlul acestor fonduri. Secțiunea finală oferă recomandări inspirate din standardele și bunele practici internaționale, precum și din modelele oferite de alte țări.

Principiile finanțării de stat în Europa

Recomandarea Rec (2003) 4 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei stabilește că "statul ar trebui să ofere sprijin partidelor politice" și că "sprijinul statului ar trebui să se limiteze la contribuții rezonabile". Mai mult, "sprijinul statului poate fi financiar. Ar trebui să se aplice criterii obiective, echitabile și rezonabile în ceea ce privește distribuția sprijinului de stat. Statele ar trebui să se asigure că orice sprijin din partea statului și/sau a cetățenilor nu interferează cu independența partidelor politice".¹

---

¹ <https://rm.coe.int/16806cc1f1>

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

*Orientările 2020 ale OSCE/ODIHR și ale Comisiei de la Venetia privind reglementarea partidelor politice*¹ subliniază faptul că acordarea de sprijin din partea statului pentru partidele politice a devenit o practică standard, văzută ca un mijloc de a reduce corupția și de a elimina dependența nejustificată de donatorii privați. Cu toate acestea, alocarea subvențiilor ar trebui să urmărească, de asemenea, să asigure condiții de concurență echitabile, în timp ce mecanismele prin care sunt alocate fondurile ar trebui să asigure transparența sumelor. Fondurile trebuie să fie alocate beneficiarilor în funcție de criterii obiective și imparțiale. În plus, legislația ar trebui să asigure un echilibru între finanțarea privată și cea publică, în timp ce alocarea de fonduri publice nu ar trebui să afecteze independența partidului politic.²

În al doilea rând, *Codul de bune practici în domeniul partidelor politice al Comisiei de la Venetia din 2009* subliniază că "partidele politice trebuie să aibă acces la aceasta [finanțarea publică] sub rezerva unor eventuale cerințe minime. Acestea din urmă trebuie să fie rezonabile și nediscriminatorii".³

Orientările 2020 privind reglementarea partidelor politice subliniază că "legislația ar trebui să instituie mecanisme de revizuire menite să determine periodic impactul finanțării publice actuale și, dacă este necesar, să modifice valoarea finanțării alocate. În general, subvențiile ar trebui să fie stabilite la un nivel semnificativ pentru a îndeplini obiectivul de a oferi sprijin, dar nu ar trebui să fie singura sursă de venit sau să creeze condițiile pentru o dependență excesivă de sprijinul statului."

Ascensiunea subvențiilor publice

Alocarea de fonduri pentru partidele politice a devenit o practică obișnuită în majoritatea statelor membre ale UE în ultimele decenii. În multe cazuri, subvențiile au devenit principala sursă de venit pentru partidele politice, depășind uneori 90% din veniturile totale ale acestora.⁴ La nivel global, au existat două perioade principale în care a fost introdusă finanțarea publică directă: prima a fost între 1965 și 1980, în timp ce cea de-a doua a început în 1989 și a durat până în 1998. Numărul țărilor care au adoptat astfel de sisteme a crescut de la șapte în 1964 la 36 în 1988 și la 69 în 1998. Europa a înregistrat cea mai mare creștere în ceea ce privește introducerea sistemelor de finanțare publică, în timp ce, după 1989, Europa Centrală și de Est au fost zonele cu cea mai intensă activitate în acest sens.⁵ *A se vedea anexa B pentru anul introducerii subvențiilor.*

² [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2020\)032-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2020)032-e)

³ [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2009\)021-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2009)021-e)

⁴ Raportul "[Finanțarea structurilor politice în statele membre ale UE](#)", publicat de Parlamentul European în 2021, arată că, în multe dintre țările UE, proporția subvențiilor (fie pentru finanțarea anuală, fie pentru alegeri) reprezintă peste 60-70% din finanțarea partidelor politice. A se vedea paginile 15-16 pentru o estimare a ponderii finanțării publice în veniturile totale ale partidelor politice. A se vedea, de asemenea, statisticile pentru perioada 1990-2012 în Ingrid van Biezen, Petr Kopecký, [The Paradox of Party Funding: The Limited Impact of State Subsidies on Party Membership](#) în Susan E. Scarrow (ed.) et al., "Organizing Political Parties: Representation, Participation, and Power", 2017.

⁵ Dr. Magnus Öhman, "[Tendințe globale în reglementarea politice finanțării](#)", 2011, pp. 5-6.

Astfel, istoria europeană recentă a finanțării politice din ultimele decenii a evidențiat două curente: unul mai frecvent în multe țări occidentale, unde partidele politice au avut un număr mai mare de membri și au început să aloce fonduri publice încă din anii '60 și '70, iar cel de-al doilea, în democrațiile postcomuniste, unde partidele politice mai noi au trebuit să își dezvolte sprijinul în mod constant după anii '90. Din punct de vedere istoric, în unele democrații consacrate, cum ar fi Germania, Olanda și unele țări scandinave, membrii partidelor politice, syndicatele sau alte entități juridice au sprijinit puternic activitățile acestora; entitățile politice au avut în paralel acces și la fonduri publice. În Finlanda, în mod mai vizibil, cea mai mare parte a finanțării partidelor politice a provenit din subvenții de stat.⁶

Acest lucru nu a fost, în general, cazul în fostele țări socialiste, unde partidele politice au trebuit să își construiască o bază și să obțină un sprijin public relativ redus după 1989. În plus, democrațiile aflate în dificultate au trebuit să lupte și împotriva influenței dominante a oligarhilor, care controlau partidele politice. Prin urmare, importanța subvențiilor în Europa Centrală și de Est sau în Balcani a părut să fie sporită timp de mai mulți ani în comparație cu democrațiile mai consolidate. Într-adevăr, o cercetare publicată în 2017 a evidențiat faptul că valoarea subvențiilor tinde să fie mai mare și mai reglementată în unele democrații recente din Europa de Sud și de Est.⁷ În acest moment, țările în care cotizațiile membrilor încă joacă un rol principal sau esențial în finanțarea partidelor sunt destul de limitate. Chiar și democrațiile cu o istorie consolidată a partidelor, cum ar fi Germania, Olanda și Danemarca, au înregistrat o scădere relativă a sprijinului financiar din partea membrilor.

Creșterea sumelor alocate pentru subvenții are aspecte pozitive și negative. În mod pozitiv, accesul la subvenții ar putea, în principiu, să reducă dependența ridicată față de donatori privați sau comerciali majori, să sporească concurența politică și să sporească transparența scenei politice. În plus, alocarea de fonduri publice ar putea stimula capacitatea partidelor politice de a elabora politici și de a comunica cu publicul.

Pe de altă parte, partidele politice mai mari ar putea primi și mai multe resurse pentru a-și spori influența.⁸ Creșterea alocării ar putea reduce și mai mult legătura deja slabă cu membrii partidelor politice. Infuzia crescută de fonduri publice în partidele mari, cu mai puțină atenție acordată celor mai vulnerabile, ar putea reduce concurența politică și ar putea mări decalajul dintre partidele consacrate și cele mai noi, dacă criteriile de alocare nu sunt incluzive. În cele din urmă, procentul ridicat de subvenții din venitul total al partidelor politice ar putea genera o dependență a partidului de stat. Cu toate acestea, fiecare dintre aceste aspecte trebuie luat în considerare în mod individual pentru fiecare țară în parte, deoarece nu există un model unic care să guverneze finanțarea politică în întreaga Europă.

Experiența europeană în materie de finanțare publică

⁶ Jon Pierre, Lars Svåsand & Anders Widfeldt, "[Subvențiile de stat pentru partidele politice: Confruntarea retoricii cu realitatea](#)", 2000, p. 6. La momentul introducerii, peste 90% din finanțarea primită de partidele politice provenea din subvenții de stat.

⁷ *Ibidem*, pp. 84-105.

⁸ A se vedea Vít Šimral, "[The Funding and Oversight of Political Parties and Election Campaigns in East Central Europe](#)", 2015, p.8.

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

Majoritatea țărilor, cu foarte puține excepții, alocă subvenții partidelor politice. Italia a eliminat un astfel de mecanism în 2017, o măsură care a fost criticată de mulți.⁹ Malta oferă doar sprijin parlamentar și nu subvenții directe în funcție de rezultatele alegerilor. Ungaria a suferit o reducere majoră a subvențiilor (50%) în 2020, o măsură despre care s-a considerat că a afectat mai ales partidele de opoziție.¹⁰ De asemenea, în Belarus și în Elveția nu există finanțare publică directă a partidelor politice.

Sprijinul de stat poate fi alocat în diferite scopuri: pentru a sprijini concurenții electorali (de exemplu, Serbia, Ungaria), pentru a finanța partidele politice sau candidații independenți în funcție de rezultatele alegerilor sau pentru a rambursa cheltuielile electorale (de exemplu, Franța, România, Irlanda, Cehia).

Din punct de vedere organizațional, sprijinul poate fi acordat partidelor politice, organizațiilor conectate sau înființate de partidele politice sau grupurilor parlamentare.¹¹ Mai rar, cum este cazul Danemarcei, subvențiile pot fi acordate listelor de candidați. Unele țări, cum ar fi Suedia, dispun de fonduri dedicate organizațiilor de femei ale partidelor politice¹², în timp ce altele, cum ar fi Spania sau Austria, alocă fonduri pentru organizații politice (fundații sau entități similare) care sunt legate de partidele politice. 19 din cele 23 de state membre ale UE pentru care au fost disponibile date pentru 2020 au oferit sprijin direct pentru grupurile parlamentare. În 2021, un total de 22 de state membre ale UE au oferit timp de antenă gratuit pentru partidele politice în timpul campaniei electorale.¹³

În general, există diferențe semnificative în ceea ce privește valoarea fondurilor furnizate, reglementările, controlul și transparența. Utilizarea subvențiilor nu este definită în mod extensiv de standardele internaționale, iar diferitele aranjamente juridice și practice sunt mai degrabă determinate de decizia internă a statelor. Standardele internaționale și bunele practici nu definesc limite specifice; cu toate acestea, ele se referă la asigurarea unui echilibru între resursele private și cele publice și la asigurarea unor baze echitabile pentru competiția politică¹⁴. În plus, standardele subliniază necesitatea unei supravegheri și transparențe adecvate a acestor fonduri.

---

⁹ A se vedea [ODIHR Raport de evaluare pentru alegerile parlamentare anticipate, 2022](#), Italia

¹⁰ [Freedom House, Freedom in World 2021, capitolul privind Ungaria](#).

¹¹ În primul rând, subvențiile au fost alocate grupurilor politice din parlamente, iar ulterior s-a dezvoltat sprijinul organizațiilor politice naționale.

¹² În [Suedia](#), 55% din fonduri sunt alocate pentru sprijinul de bază și 45% în funcție de mandatele obținute de partidele politice. Fondurile sunt alocate pentru organizațiile de femei din cadrul sau în legătură cu partidele politice care sunt reprezentate în Parlament. Fondurile sunt aprobate de un [Consiliu pentru subvențiile partidelor](#), compus din judecători și numit pentru mandate de șase ani. În 2023, organizațiile de femei din cadrul partidelor parlamentare au [primit](#) 14 999 660 SEK (1,3 mil. euro). Pentru mai multe modele de finanțare politică [orientată spre gen](#), a se vedea Dr. Magnus Öhman, "[Gender-targeted Public Funding for Political Parties. A comparative analysis](#)", 2018.

¹³ Parlamentul European, [Finanțarea structurilor politice în statele membre ale UE](#), 2021, p. 15.

¹⁴ Referiri la subvenții sunt incluse în Orientările OSCE/ODIHR și ale Comisiei de la Veneția privind reglementarea partidelor politice (2020), în Codul de bune practici în domeniul partidelor politice al Comisiei de la Veneția (2009), în Orientările OSCE/ODIHR privind reglementarea partidelor politice.

Eligibilitatea și alocarea subvențiilor

Experiența europeană

Practica de alocare a subvențiilor de stat poate diferi de la o țară la alta și există multe exemple în Europa. Există diferențe în ceea ce privește eligibilitatea, criteriile de alocare, momentul distribuirii, nivelul de finanțare sau alocarea fondurilor.¹⁵ De exemplu, atunci când ne referim la eligibilitate, majoritatea statelor europene alocă fonduri pe baza reprezentării într-un organism pentru care au avut loc alegeri (26 din 44 de țări), a cotei de voturi la alegerile anterioare (28), a cotei de locuri la alegerile anterioare (14) sau a participării la alegeri (12) sau a unei combinații a acestor practici.¹⁶ În cele mai multe cazuri, există de fapt o combinație de criterii diferite. Cea mai frecventă combinație implică reprezentarea în organismul pentru care au avut loc alegeri și ponderea voturilor la alegerile anterioare. În timp ce toate țările iau în considerare rezultatele de la alegerile parlamentare, schemele sunt destul de diferite atunci când vine vorba de alte tipuri de alegeri.

Tabelul 1: Criterii de eligibilitate pentru ca partidele politice să primească subvenții, 44 de țări. Sursa datelor: [International IDEA](#)

Criterii de eligibilitate	Țara (țările)	Total țări
Nu există date	Monaco	1
Nu se aplică (fără finanțare de la stat)	Belarus, Italia, Malta, Elveția	4
Reprezentarea în organismul ales	Belgia, Finlanda, Spania, Regatul Unit	4
Reprezentare în organismul ales, Participare la alegeri	Munte negru	1
Reprezentarea în organismul ales, Ponderea locurilor la alegerile precedente	Bosnia și Herțegovina, Liechtenstein	2
Reprezentarea în organismul ales, Ponderea mandatelor la alegerile precedente, Numărul de membri, Înregistrarea ca partid politic	Olanda	1
Reprezentarea în organul ales, Ponderea locurilor la alegerile precedente, Participarea la alegeri	San Marino	1
Reprezentarea în organismul ales, Cota de voturi la următoarele alegeri, Participarea la alegeri	Croația	1
Reprezentarea în organismul ales, Ponderea voturilor la alegerile precedente	Austria, Cehia, Luxemburg, Norvegia, Suedia, Ucraina	6
Reprezentarea în organismul ales, Ponderea voturilor la alegerile precedente, Numărul de candidați nominalizați	Grecia	1

¹⁵ A se vedea mai multe despre aceste diferențe în Elin Falguera, Samuel Jones, Dr. Magnus Öhman, "[Funding of Political Parties and Election Campaigns](#)", 2014, p. 25.

¹⁶ A se vedea International IDEA, "[Funding of Political Parties and Election Campaigns](#)", 2014 și [Political Finance Database](#).

Subvențiile pentru partidele politice:
 experiența europeană și situația din România

Reprezentarea în organismul ales, Cota de voturi la alegerile precedente, Numărul de candidați nominalizați, Participarea la alegeri	Portugalia	1
Reprezentarea în organismul ales, Cota de voturi la alegerile precedente, Participarea la alegeri	Islanda	1
Reprezentarea în organismul ales, Cota de voturi la alegerile precedente, Înregistrarea ca partid politic	Lituania	1
Reprezentarea în organismul ales, Cota de voturi la alegerile precedente, Cota de locuri la următoarele alegeri, Participarea la alegeri	Serbia	1
Reprezentarea în organismul ales, Cota de voturi la alegerile precedente, Cota de locuri la alegerile precedente, Participarea la alegeri, Înregistrarea ca partid politic	Estonia, Germania, Moldova, Macedonia de Nord, Slovacia	5
Ponderele locurilor la alegerile precedente	Cipru	1
Cota de voturi la alegerile precedente	Bulgaria, Danemarca, Letonia, Rusia, Slovenia	5
Ponderele voturilor la alegerile precedente, Numărul de candidați nominalizați	Franța	1
Ponderele voturilor la alegerile precedente, Înregistrarea ca partid politic	Andorra, Irlanda	2
Cota de voturi la alegerile precedente, Cota de mandate la alegerile precedente	România	1
Cota de voturi la alegerile precedente, Cota de locuri la alegerile precedente, Numărul de candidați nominalizați	Ungaria	1
Cota de voturi la alegerile precedente, Cota de mandate la alegerile precedente, Participarea la alegeri, Înregistrarea ca partid politic	Polonia	1
Cota de voturi la alegerile precedente, Cota de voturi la următoarele alegeri, Cota de locuri la alegerile precedente	Albania	1

În ceea ce privește calculul alocării, în 15 țări este reglementată o alocare egală, în 26 de state este proporțională cu voturile primite și în 20 de țări este proporțională cu locurile primite, în timp ce în majoritatea cazurilor se găsesc combinații diferite. Cea mai frecventă combinație este cea dintre proporțională cu voturile primite și proporțională cu locurile primite.

*Tabelul 2: Calculul de alocare a subvențiilor pentru partidele politice, 44 de țări.
 Sursa datelor: [International IDEA](#)*

Criteriul de calcul al alocării pentru partidele politice care vor primi finanțare publică	Țara / țările	Total țări
Egalitate	Cipru, Letonia	2
Egal, proporțional cu locurile primite	Bosnia și Herțegovina, Grecia	2
Egal, Proporțional la numărul de locuri primite, Număr de membri	Olanda	1
Egal, proporțional cu voturile primite	Belgia, Liechtenstein, Luxemburg, Muntenegru, Muntenegru, Norvegia, Portugalia, Slovenia	7
Egal, Proporțional cu voturile primite, Proporțional la locurile primite	Macedonia de Nord, Serbia	2
Egal, Proporțional cu voturile primite, Partea de cheltuieli rambursate	Ucraina	1
Rata forfetară în funcție de voturile primite	Danemarca, Rusia	2
Forfetar în funcție de voturile primite, proporțional cu locurile primite	Germania	1
Nu există date	Regatul Unit	1
Nu se aplică	Belarus, Italia, Malta, Monaco, Elveția	5
Proporțional cu candidații prezentați	Andorra	1
Proporțional cu numărul de locuri primite	Finlanda, San Marino, Suedia	3
Proporțional cu voturile primite	Bulgaria, Islanda, Irlanda, România	4
Proporțional cu voturile primite, Forfetar în funcție de voturile primite, Proporțional la locurile primite, Cota de cheltuieli rambursate	Albania	1
Proporțional cu voturile primite, Altele	Lituania	1
Proporțional cu voturile primite, Proporțional cu locurile primite	Austria, Croația, Cehia, Estonia, Franța, Ungaria, Moldova, Polonia, Slovacia, Spania	10

Anexa A a acestui raport detaliază unele dintre diferitele modele utilizate în statele UE și evidențiază, acolo unde este posibil, impactul pozitiv și negativ al formulei respective.

Experiența românească

În **România**, subvențiile sunt alocate în funcție de numărul de voturi obținute la cele mai recente alegeri parlamentare și locale, după următoarea formulă:

- 75% din bugetul anual acordat partidelor proporțional cu numărul de voturi obținute la alegerile parlamentare, dacă au depășit pragul electoral de 5%.
- 25% pentru partidele care au obținut voturi la alegerile locale, dacă au obținut cel puțin 50 de mandate de consilieri județeni sau generali. Această ultimă prevedere nu asigură în mod necesar accesul la fonduri pentru partidele politice mai mici.

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

După alegerile din 2020, doar două partide politice au primit subvenții pe baza rezultatelor de la alegerile locale. Aceste două partide (Pro România și Partidul Mișcarea Populară - PMP) au avut anterior reprezentare parlamentară și au ratat intrarea în parlament în 2020 la limită.¹⁷

Subvenția se transferă lunar în conturile partidelor politice. Din bugetul AEP, subvențiile fiecărui partid sunt depuse într-un cont dedicat. Aceste venituri trebuie să fie marcate în mod distinct în registrele contabile ale partidelor politice. Legislația românească nu prevede o sumă exactă pe vot și prescrie ca un interval de la 0,01% la 0,04% din PIB să fie rezervat anual pentru subvențiile politice. Ulterior, pe baza acestui calcul se aplică o formulă prescrisă de lege, pentru a vedea cât primește fiecare partid, pe baza rezultatelor obținute. Teoretic, bugetul maxim anual pentru subvenții se poate ridica la aproximativ 80-90 de milioane de euro, dar variază în funcție de PIB.¹⁸

Un amendament cu impact major la Legea nr. 334/2006 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, aprobat în 2018 de către Parlament, care a fost foarte criticat de societatea civilă și de mass-media, a crescut plafonul de la 0,01% la 0,04% din veniturile bugetului de stat, la același procent raportat la produsul intern brut (PIB). Această modificare se traduce printr-o majorare majoră a fondurilor.¹⁹ În practică, modificările din 2018 au crescut valoarea la aproximativ 37 de milioane de euro, în timp ce în 2016 toate partidele politice au primit aproximativ 3 milioane de euro.²⁰ Raportul final de monitorizare al ODIHR pentru alegerile prezidențiale din România, din anul 2019, a subliniat că "această mărire ar putea afecta condițiile de concurență echitabile în detrimentul partidelor nou înființate și candidaților independenți".²¹ Conform legii, partidele politice ar fi putut primi mai multe fonduri publice chiar și înainte de modificările din 2016 și 2018, dar nu au fost alocate niciodată mai mult de 1-2 milioane EUR. Istoric, unele dintre partidele importante au fost puternic finanțate de donatori privați, care au reprezentat cea mai mare parte a fondurilor, prin urmare, interesul pentru subvențiile de stat ar fi putut fi mai redus.²²

---

¹⁷ Pragul pentru alegerile parlamentare este de 5%. PMP a obținut 4,82%, în timp ce Pro România a obținut 4,09%. O listă a partidelor politice care au primit subvenții începând cu 2006 [poate fi consultată pe www.banipartide.ro](http://www.banipartide.ro).

¹⁸ Expert Forum și alte organizații ale societății civile au solicitat în mod constant diminuarea fondurilor alocate partidelor politice. A se vedea scrisorile trimise în [decembrie 2021](#) sau [august 2022](#) către Guvern și liderii partidelor politice.

¹⁹ Paradoxal, amendamentul a fost susținut de Mircea Drăghici, fostul trezorer al Partidului Social Democrat, condamnat pentru cheltuirea ilegală a subvențiilor în interes personal.

²⁰ Citiți mai multe în raportul EFOR [Bugetele partidelor politice din România](#), 2019. De asemenea, consultați www.banipartide.ro, o platformă dezvoltată de EFOR care ilustrează finanțarea politică începând cu anul 2006.

²¹ [Misiunea ODIHR pentru evaluarea alegerilor, Alegerile prezidențiale din România, 2019.](#)

²² A se vedea raportul EFOR ["Finanțarea partidelor politice în 2021"](#).

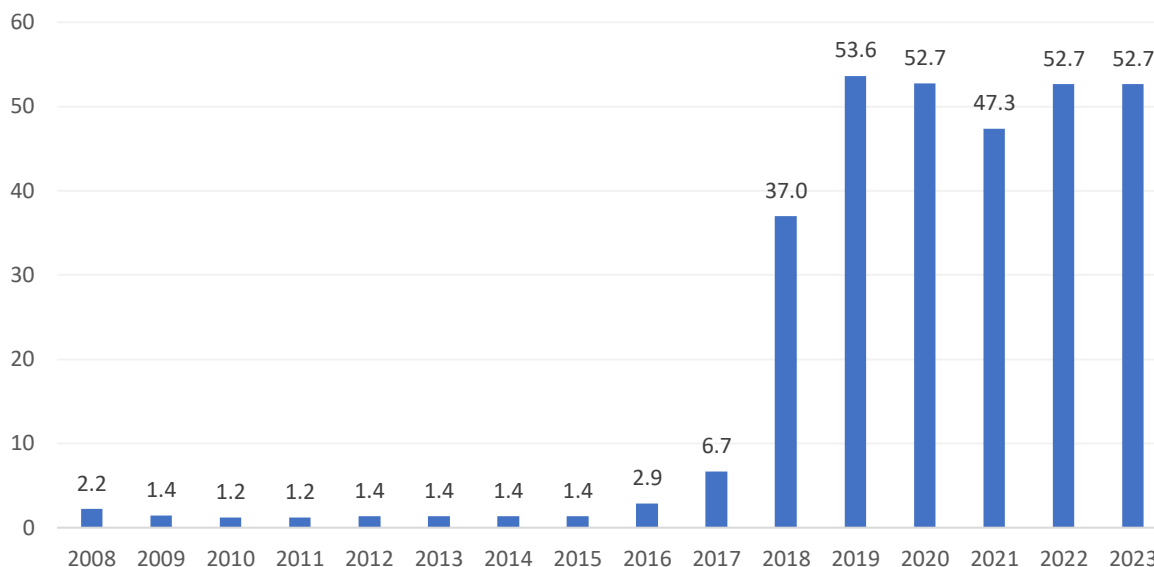

Figura 1: Valoarea anuală a subvențiilor, mil. EUR. Sursa: www.banipartide.ro

Unele state impun alocări de fonduri alocate din subvențiile de stat pentru a asigura egalitatea de gen sau oferă bonusuri pentru astfel de obiective.²³ În România, partidele politice primesc fonduri dublu proporționale pentru femeile de pe listele electorale. Cu toate acestea, nu există dovezi directe că numărul femeilor candidat a crescut sau că partidele politice au folosit intensiv această oportunitate. Franța, Irlanda și Luxemburg impun sancțiuni și reduc finanțarea publică a unui partid, dacă acesta nu respectă paritatea de gen pe lista electorală.²⁴ În plus, unele cerințe legale impun ca partidele politice să cheltuiască un anumit procent pentru activități politice sau pentru femei sau tineri. Reglementările finlandeze impun partidelor să utilizeze 5% din subvenții pentru activitățile politice ale femeilor, precum și 5% pentru activitățile organizațiilor partidelor la nivel de district.

În ceea ce privește valoarea totală a subvențiilor primite de partidele politice, România urmează îndeaproape unele dintre statele membre UE în care subvențiile sunt instituționalizate încă din anii '60, adică mai ales spațiul scandinav, Germania sau Austria, cu o alocare pe cap de locuitor de 2,8 euro. Iar calculul nu ia în considerare fondurile pentru rambursare și alte tipuri de subvenții, care adaugă încă 2 EUR pentru alegerile parlamentare din 2020 și 1,3 EUR pentru alegerile locale din 2020. Prin urmare, deși nu au atins potențialul maxim de alocare conform plafonului, partidele politice românești au fost foarte bine finanțate în ultimii ani.

²³ Consultați mai multe statistici privind sprijinul legat de gen în [baza de date a International IDEA](#). A se vedea, de asemenea, Dr. Magnus Öhman, "[Gender-targeted Public Funding for Political Parties: A comparative analysis](#)", 2018

²⁴ Centrul European de Cercetare și Documentare Parlamentară, "[Statutul și finanțarea Partidelor politice și fundații](#)", 2021.

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

Mai mult, unii reprezentanți ai societății civile și alți experți, consideră că plafonul general al subvențiilor în România ar putea fi redus.²⁵ În prezent, plafonul este considerat prea mare, având în vedere puterea economică în creștere a partidelor. Din punct de vedere statistic, România are una dintre cele mai mari valori ale subvențiilor de stat pe cap de locuitor, după unele dintre țările scandinave și baltice.²⁶ Până în prezent, sumele alocate nu au depășit 50-60% din valoarea maximă potențială. Totuși, acest lucru nu înseamnă că în viitorul apropiat nu vor fi alocate fonduri suplimentare partidelor.

Tabelul 3: Ponderea estimată a finanțării publice în veniturile totale ale partidelor politice²⁷

Țara	Finanțarea activităților curente	Finanțarea activităților electorale	Finanțarea atât pentru activitățile ordinare, cât și pentru cele electorale	Finanțarea publică a partidelor politice pe cap de locuitor (EUR), estimare
Austria			70%A	3.3
Belgia			80%	2.9
Bulgaria			80%	
Croația			78%	
Cipru	86%			
Cehia			58%	2.3
Danemarca				2.8
Estonia	79%		56%	4.15
Finlanda			85%	5.4
Franța	60%	60%		1.20
Germania			30%B	2.30
Grecia	67%		76%	
Ungaria				0.35 (2020)
Irlanda	84%C			1.70
Italia	0%			0

²⁵ A se vedea o comparație în "[Finanțarea structurilor politice în statele membre ale UE](#)", p. 15-16.

²⁶ În timp ce AEP a inițiat o dezbatere publică pentru a modifica Legea 334/2006 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, o coaliție de OSC-uri, inclusiv Expert Forum, a propus reducerea plafonului. Mai mult, președintele AEP a declarat într-o declarație publică că va stabili o limită de 100.000 de salarii, ceea ce ar putea însemna aproximativ 50 de milioane de euro pe an.

²⁷ Tabelul este preluat din raportul publicat de Parlamentul European, "[Finanțarea structurilor politice în statele membre ale UE](#)", pp. 15-16.

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

Letonia	94%D			
Lituania	73%	62%		2
Luxemburg	55%			4.90
Malta	1%E			0.20
Olanda				0.96F
Polonia	75%	40%		0.44
Portugalia	55%			
România				2.64G <i>Calculule din 2023 arată că valoarea a crescut la 2,8 EUR.</i>
Slovacia	63%			2.20
Slovenia				
Spania	80%	21%		1.13
Suedia				4.8H

Note

A Finanțarea publică poate fi utilizată în orice scop, inclusiv pentru finanțarea campaniilor electorale.

B Finanțarea publică poate fi utilizată în orice scop, inclusiv pentru finanțarea campaniilor electorale.

C Cifra nu include detalii financiare pentru filialele de partid sau alte organizații subsidiare ale partidelor politice.

D Până la sfârșitul anului 2019, partidele politice din Letonia s-au bazat în mare măsură pe donații private, finanțarea publică ajungând la aproximativ 35% din veniturile lor totale. Ca urmare a modificării Legii privind finanțarea partidelor politice, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2020, finanțarea publică a crescut în mod semnificativ, cu obiectivul de a reduce dependența partidelor politice de donatorii externi și de lobby-ul acestora.

E În Malta, nu există dispoziții legale referitoare la finanțarea publică acordată partidelor politice sau candidaților pentru activitățile lor politice sau de campanie. Cu toate acestea, partidele parlamentare primesc anual 100 000 EUR pentru a-și susține activitățile legislative, sumă care se reflectă în venitul lor total.

F Include finanțarea pentru instituțiile auxiliare

G Estimarea se referă doar la finanțarea ordinară.

H Datele se referă doar la partidele parlamentare.

Mandatul instituțional pentru distribuirea subvențiilor

Experiența europeană

Fondurile sunt gestionate de diferite tipuri de instituții: autorități electorale, ministere sau alte departamente din cadrul guvernului. În multe dintre cazurile prezentate mai

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

jos, valoarea subvențiilor este mai degrabă fixă și poate fi ajustată în funcție de factorii și fluctuațiile economice. În unele cazuri, decizia de a stabili limitele superioare aparține Parlamentului sau Guvernului. În alte cazuri, chiar dacă există anumite limite inferioare și superioare, flexibilitatea organismului de control sau a instituției responsabile de alocarea fondurilor este mai degrabă limitată. După cum arată analiza, România este un exemplu în direcția opusă, deoarece acordă o autoritate destul de discreționară organismului său de supraveghere în ceea ce privește stabilirea bugetelor și creșterea limitelor acestora.

În Austria, Cancelaria Federală primește cererile de subvenții. În Danemarca, Ministerul de Interne gestionează cererile la nivel național, în timp ce consiliile municipale și regionale sunt responsabile pentru cererile și plățile de nivel inferior. În Cehia, Ministerul de Finanțe primește cererile și gestionează plățile, putând, de asemenea, să suspende plățile în cazul nerespectării reglementărilor de raportare. În Letonia, calculele și plata fondurilor sunt gestionate de Biroul de prevenire și combatere a corupției (KNAB), în timp ce în Lituania plățile sunt efectuate de Comisia Electorală Centrală.

În Germania, partidele politice trebuie să solicite plata subvențiilor de la președintele Bundestagului până în luna septembrie a fiecărui an. Președintele stabilește suma anuală a fondurilor care urmează să fie distribuite, pe baza limitei prevăzute de lege, și transferă fondurile către partidele politice eligibile. În Finlanda, partidele trebuie să solicite finanțare de la Biroul guvernamental, care, de asemenea, transferă fondurile, în timp ce supravegherea este efectuată de Biroul de audit de stat. În Croația, fondurile necesare pentru activitatea partidelor politice sunt alocate de o comisie parlamentară²⁸.

Experiența românească

În România, AEP transferă subvențiile lunar partidelor politice. În practică, AEP propune bugetul anual pentru subvenții²⁹ - în limita a 0,01-0,04% din PIB. Apoi, Ministerul Finanțelor include totalul propus în bugetul anual, iar parlamentul poate modifica suma totală. După cum am arătat anterior, legea include o formulă de alocare în funcție de voturile obținute, dar aceasta se aplică doar atunci când se decide valoarea totală a fondurilor disponibile pentru subvenții. În ultimii ani, bugetele pentru subvenții au fost destul de diverse - cu valori care au avut o tendință de creștere.

În plus, AEP **a solicitat din ce în ce mai multe fonduri suplimentare în timpul rectificărilor bugetare anuale, care au loc de obicei în august și decembrie.**³⁰ În 2021, de exemplu, valoarea anuală a fost majorată de la 32 mil. euro cu aproximativ

---

²⁸ Conform [Legii privind finanțarea activităților politice, a campaniilor electorale și a referendumurilor](#)

²⁹ Nu există dovezi publice privind modul în care sunt stabilite valorile anuale.

³⁰ În septembrie, guvernul a aprobat o majorare de aproximativ 5 milioane de euro pentru partidele politice. Expert Forum, sprijinit de alte organizații ale societății, a solicitat ca această practică să fie oprită. În plus, a distribuit liderilor partidelor politice [o scrisoare deschisă](#) în sprijinul acestei solicitări.

18 mil. euro suplimentare (aproximativ 50 mil. euro)³¹. Aceasta a reprezentat o creștere de aproximativ 56%. Cu toate acestea, conducerea AEP solicitase inițial 56 mil. euro, ceea ce ar fi dus la un total de 90 mil. euro, cea mai mare sumă de până acum. Valoarea finală a fost limitată în timpul procesului de aprobare.³² În 2022, partidele politice au primit în plus 5 mil. euro, tot la propunerea AEP.

În acest context, societatea civilă, inclusiv Expert Forum și mass-media, a contestat în mod repetat cererea de fonduri suplimentare. Aceștia au remarcat că procedurile de elaborare și solicitare a bugetului sunt obscure și sunt aprobate fără nicio explicație, care ar trebui să fie accesibilă publicului. În plus, nu a fost clar de ce partidele politice aveau nevoie de mai multe fonduri, având în vedere că în 2020 și 2021, acestea nu au cheltuit mai mult de 50-60% din ceea ce au primit. În acest context, este clar că rolul AEP a devenit politic. Aceasta poate decide în marje destul de mari, ceea ce nu ar trebui să fie rolul unei astfel de instituții, așa cum s-a descris mai sus.

Cu alte cuvinte, AEP a dispus în ultimii ani de o discreție exagerată și nu este transparentă în ceea ce privește procesele de elaborare și solicitare a bugetului și nu ar trebui să decidă singură să solicite mai mulți bani sau să majoreze semnificativ bugetele partidelor politice.

În mod clar, legislația actuală conferă un mandat destul de flexibil AEP. Procesele de solicitare a subvențiilor suplimentare nu sunt reglementate în mod clar - și nu a fost clar dacă partidele politice solicită mai multe fonduri sau dacă solicitările de subvenții bugetare sporite vin la inițiativa AEP³³. În acest caz specific, astfel de acțiuni ale AEP ar putea fi percepute ca fiind părtinitoare și politice, deși mandatul său este de a acționa ca un organism de supraveghere neutru.

EFOR a solicitat pe baza Legii 544/2001 privind accesul la informații de interes public informații cu privire la temeiurile juridice pe baza cărora AEP ia astfel de măsuri. Această acțiune s-a bazat pe principiul conform căruia informațiile privind finanțarea publică a partidelor politice trebuie să fie puse la dispoziția publicului. În replică, AEP a răspuns, fără nicio justificare adecvată, că informațiile solicitate nu sunt supuse accesului public. Acest lucru se întâmplă în pofida reglementărilor din lege, conform cărora AEP ar trebui să își justifice deciziile. Ulterior, EFOR a contestat în instanță refuzul instituției de a transmite informațiile și a câștigat în primă instanță. Un apel era în curs de soluționare pentru iunie 2023, dar termenul a fost prelungit până în

---

Informațiile privind finanțarea publică a partidelor politice trebuie să fie puse la dispoziția publicului.

---

³¹ Mai multe organizații au [protestat](#) împotriva acestor alocări, în special din cauza faptului că deciziile au fost luate pe ascuns deși prim-ministrul a promis public că va reduce alocările pentru subvenții.

³² A se vedea EFOR policy brief 153, "[Subvențiile pentru partidele politice: creșteri ale cheltuielilor, populism și rectificări bugetare fără justificare](#)", august 2023.

³³ Conform statutului său, AEP este condusă de un consiliu colegial, ale cărui reuniuni sau note de ședință nu sunt publice. Colegiul AEP este compus din președinte, vicepreședinți, secretarul general, secretarii generali adjuncți și șefii de departamente care ocupă funcții de conducere corespunzătoare primului nivel ierarhic. Consiliul își dezbate activitatea și politicile.

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

noiembrie 2023. Cu toate acestea, noua conducere a AEP a acordat acces la informațiile solicitate cu o zi înainte de termen.

Informațiile obținute de EFOR subliniază că³⁴ :

- Nu au existat cereri de finanțare suplimentară depuse de partidele politice. Prin urmare, a fost decizia exclusivă a AEP de a propune o finanțare suplimentară.
- Nu există un temei juridic clar care să permită AEP să solicite astfel de fonduri, în timp ce instituția a menționat o dispoziție legală foarte vagă care se referă la plafoanele generale de alocare a subvențiilor de stat;
- Regula generală nescrisă în ceea ce privește valoarea bugetelor anuale pentru subvenții este că AEP încearcă să păstreze aceeași alocare totală pentru partide. Acest lucru nu pare să țină cont de nevoile reale sau de cât de multe fonduri cheltuiesc partidele în practică.
- AEP nu a acționat ca un organism de control, ci mai degrabă a luat decizii în favoarea partidelor politice.

În plus, EFOR a propus un amendament la Legea nr. 334/2006 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, în ceea ce privește finanțarea politică. Acesta vizează prevenirea cererilor subiective de creștere a fondurilor pentru subvențiile de stat și solicită ca toate deciziile viitoare privind nivelurile de finanțare pentru subvenții să fie luate în Parlament. Ținând cont de faptul că AEP este un organism de control, *nu ar trebui să aibă atribuții pentru a solicita mai multe subvenții pe cont propriu, fără transparentă și fără reglementări legale clare.*

Instituțiile de control și organismele similare care sunt responsabile de distribuirea subvențiilor nu ar trebui să aibă puterea de a crește sau de a reduce alocările pe baza unor criterii subiective. Aceasta ar trebui să fie decizia guvernului și/sau a parlamentului.

De asemenea, ar trebui inclus în lege un sistem de alocare mai previzibil, *pentru a stabili niveluri clare și mai puțin arbitrare pentru aprobarea subvențiilor.* De exemplu, legislația ar putea prescrie o valoare per vot, care ar putea fi indexată anual prin decizia unei instituții administrative, în cadrul unui plafon general anual, stabilit prin lege.³⁵ Dezavantajul unui astfel de sistem ar putea fi acela că (întrucât costul total va depinde de

prezența la vot a partidelor eligibile) suma totală nu poate fi determinată în avans, ceea ce ar putea complica procesul de bugetare. Cu toate acestea, ca o notă pozitivă, formula costului per vot ar putea inspira partidele politice să se implice mai mult cu alegătorii, pentru a asigura o prezență mai mare la vot.

³⁴ A se vedea capitolul III din policy brief 153 al EFOR, "[Subvențiile pentru partidele politice: creșteri ale cheltuielilor, populism și rectificări bugetare fără justificare](#)", august 2023.

³⁵ În Bulgaria, partidele care obțin 1% la alegerile parlamentare sau coalițiile care obțin 4% primesc o sumă pe vot, stabilită anual prin bugetul de stat. Potrivit [Raportului final ODIHR](#) din 2021, "În 2020, 15 milioane BGN au fost alocate pentru patru partide și două coaliții; GERB a primit aproape jumătate din sumă".

Cheltuielile permise din subvenții

Experiența europeană

Reglementările diferă în ceea ce privește cheltuielile permise pentru subvenții. La nivel regional european, 17 țări permit cheltuirea subvențiilor în campanii, 18 în activități de partid în curs de desfășurare, 7 se referă la instituții intrapartinice și 11 la inițiative de cercetare și politici; în 16 țări nu există reglementări/restricții specifice privind alocarea de fonduri, care să impună destinații foarte specifice pentru bani (ear-marking).³⁶ Aceste categorii de cheltuieli se pot suprapune, deoarece aceeași țară poate adesea să aloce diferite părți din finanțarea publică în scopuri diferite.

Tabelul 4: Cum pot fi utilizate subvențiile de stat pentru partidele politice

Categoria de cheltuieli	Țara (țările)	Total țări
Cheltuieli de campanie	Albania	1
Cheltuieli de campanie, Fără dispoziții privind alocarea de fonduri	Croația	1
Cheltuieli de campanie, Activități de partid în curs de desfășurare	Andorra, Bulgaria, Lituania, Luxemburg	4
Cheltuieli de campanie, Activități de partid în curs de desfășurare, Instituție intrapartinică	Letonia, Ucraina	2
Cheltuieli de campanie, Activități curente ale partidelor, Instituții intrapartinice, Cercetare și inițiative politice	Moldova, Slovacia, Olanda	3
Cheltuieli de campanie, Activități curente ale partidelor, Altele	Spania	1
Cheltuieli de campanie, Activități curente ale partidului, Cercetare și inițiative politice	Grecia, Polonia, Serbia	3
Cheltuieli de campanie, Cercetare și inițiative politice	Macedonia de Nord	1
Cheltuieli de campanie, Cercetare și inițiative politice, Altele	Regatul Unit	1
Activități de partid în curs de desfășurare	România, Slovenia	2
Activități de partid în curs de desfășurare, Instituții intrapartinice, Inițiative politice și de cercetare	Irlanda, Muntenegru	2
Activități de partid în curs de desfășurare, inițiative de cercetare și de politică	Liechtenstein	1
Să realizeze obiectivele și să atingă scopurile prevăzute în statutul și programul unui partid politic.	Federația Rusă	1
Fără destinații limitative privind cheltuirea fondurilor	Austria, Belgia, Bosnia și Herțegovina, Cipru, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Ungaria, Islanda,	16

³⁶ A se vedea [baza de date privind finanțarea politică a Internațional IDEA](#).

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

	Monaco, Norvegia, Portugalia, Suedia, Suedia	
Nu există date	San Marino	1
Nu se aplică (nu se alocă subvenții)	Belarus, Italia, Malta, Elveția	4

Majoritatea țărilor permit utilizarea subvențiilor pentru campaniile electorale. Danemarca are o definiție largă a utilizării acestor fonduri, care se referă la "activitatea politică". Statele scandinave nu impun limitări privind alocarea fondurilor. Țări precum Croația, Germania, Ungaria și Portugalia permit cheltuieli pentru subvenții legate de funcționarea și de urmărirea obiectivelor partidului.³⁷ În Austria, partidele politice au voie să utilizeze subvențiile pentru dezvoltarea platformelor lor politice la nivel federal. În Finlanda, subvențiile sunt acordate pentru a sprijini activitățile politice ale partidelor și pentru a sprijini activitățile de sensibilizare și de comunicare publică. Rapoartele din Finlanda arată că, în majoritatea partidelor, aproximativ 40-50% din fondurile pentru subvenții sunt cheltuite pentru personal.³⁸

În Letonia, partidele politice pot utiliza subvențiile pentru activitatea lor politică și economică, inclusiv pentru cheltuielile de birou, activitățile partidelor politice (cum ar fi seminarii, congrese, conferințe, cercetare, sondaje, evenimente ale organizațiilor de tineret, consultări) și comunicarea cu societatea, inclusiv pentru agitația politică. Legislația lituaniană definește în mod clar utilizarea subvențiilor, inclusiv alegerile, serviciile, costurile sociale și altele. În Olanda, subvențiile pot fi cheltuite pentru activități de educație și formare politică; furnizarea de informații; menținerea contactelor cu partide înfrățite din afara țării și sprijinirea activităților de educație și formare în beneficiul acestor partide sau a activităților de științe politice.

Experiența românească

În România, fondurile pot fi folosite pentru cheltuieli legate de funcționarea partidelor politice și pentru campaniile electorale, potrivit unei serii de modificări din 2019 și 2020. În prezent, legea nu impune limite procentuale pentru un anumit tip de cheltuieli pentru cheltuielile generale, dar prescrie o listă clară de cheltuieli care pot fi efectuate din aceste fonduri, inclusiv cheltuieli legate de birou, personal, propagandă și presă, consultanță politică și juridică și altele. Cu toate acestea, există plafoane generale pentru perioada electorală (cât de mult poate cheltui un partid pe lângă fondurile declarate de candidați), care se aplică, de asemenea, cheltuielilor legate de subvenții. Prin urmare, în practică, un partid politic ar putea cheltui 99% din fonduri pentru personal sau pentru publicitate în afara alegerilor. În plus, subvențiile pot fi utilizate în mod intens în perioada de precampanie pentru promovare, în timp ce legislația nu impune partidelor politice să includă astfel de cheltuieli în rapoartele electorale, ci

³⁷ Centrul European de Cercetare și Documentare Parlamentară, [Statutul și finanțarea Partide politice și fundații](#), 2021.

³⁸ A se vedea [rapoartele](#) partidelor politice pentru anul 2021.

numai în rapoartele anuale, amestecate cu restul informațiilor privind cheltuielile partidelor³⁹.

Un proiect de lege propus de AEP, dezbătut în noiembrie 2022 și depus de Partidul Social Democrat în Parlament în aprilie 2023 a propus limitarea cheltuielilor pentru diferite tipuri de fonduri de cheltuieli.⁴⁰ Cele mai multe țări nu impun astfel de limitări, deoarece partidele politice ar trebui să aibă flexibilitatea de a decide cum să cheltuiască fondurile. Una dintre aceste țări care impune astfel de limite este Letonia, unde un partid nu poate cheltui mai mult de 60% din fonduri pentru niciun fel de categorie reglementată.⁴¹

În practică, nu ar trebui să se pună problema ca partidele politice să nu poată folosi fonduri publice pentru a se promova. Legislația din țările menționate în acest raport permite utilizarea fondurilor publice pentru publicitate sau comunicare cu publicul. În cele din urmă, scopul subvențiilor este de a sprijini dezvoltarea partidelor și activitățile de comunicare cu publicul ale acestora.

În afara perioadelor electorale, partidele politice cheltuiesc fonduri importante pentru presă și propagandă. În cele mai multe cazuri, acest lucru se traduce prin faptul că cele două partide majore - social-democrații și liberalii - plătesc anual până la 20 de milioane de euro către companii de consultanță și instituții media pentru a-și promova activitatea. În 2021, aproape 60% din toți banii cheltuiți au fost dedicați acestei categorii bugetare (12 mil. EUR). În 2022, Partidul Social Democrat și Partidul Național Liberal au cheltuit aproape 60-70% din cheltuielile lor pentru propagandă,

ceea ce echivalează cu 20 EUR din 36 mil.⁴² În prima jumătate a anului 2023, partidele au cheltuit deja 11 mil. euro din totalul cheltuielilor de 23 mil. euro, ceea ce arată o creștere importantă a cheltuielilor pentru activități de promovare⁴³.

Cu toate acestea, în România, utilizarea extensivă a fondurilor fără transparentă și raportare adecvată a devenit îngrijorătoare. Câteva partide importante cumpără practic influența mediatică în afara perioadei electorale. De ce? Conform cadrului legal, mijloacele de informare în masă nu au nicio obligație de a marca articolele ca fiind sponsorizate de partid, în afara perioadei de campanie. În afara campaniilor electorale,

Prin urmare, problema majoră este că publicul larg nu poate înțelege clar dacă știrile sau alte producții media sunt autentice sau sunt materiale plătite care reflectă obiective politice.

³⁹ Acestea sunt publicate în anul următor alegerilor, iar cheltuielile legate de perioada preelectorală nu sunt marcate separat, deoarece sunt incluse în cheltuielile anuale generale.

⁴⁰ De exemplu, dacă [proiectul de lege](#) va fi aprobat, partidele ar putea cheltui cel mult 30% din subvenții pentru propagandă.

⁴¹ [Legea privind finanțarea organizațiilor politice](#) se referă la trei tipuri de cheltuieli: 1) pentru întreținerea biroului și pentru angajații organizației politice (partidului); 2) pentru asigurarea activităților organizației politice (partidului) (de exemplu, seminare, congrese, conferințe, cercetare, sondaje, evenimente ale organizației de tineret, consultări); 3) organizațiilor politice (partidelor) pentru comunicarea cu societatea, inclusiv pentru propaganda politică.

⁴² Vedeți situația [aici](#).

⁴³ A se vedea policy brief EFOR nr. 153, "[Subvențiile pentru partidele politice: creșteri ale cheltuielilor, populism și rectificări bugetare fără justificare](#)", august 2023.

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

partidele politice nu au voie să cumpere publicitate politică la posturile de televiziune sau de radio, prin urmare, cea mai mare parte a promovării se face prin intermediul portalurilor online și al rețelelor sociale. Bineînțeles, mesajul este transmis și prin intermediul posturilor de radio și de televiziune, care sunt controlate de aceiași proprietari. Trebuie remarcat faptul că Parlamentul European a aprobat în februarie 2023 noul pachet de norme privind consolidarea regulilor referitoare la publicitatea politică.⁴⁴

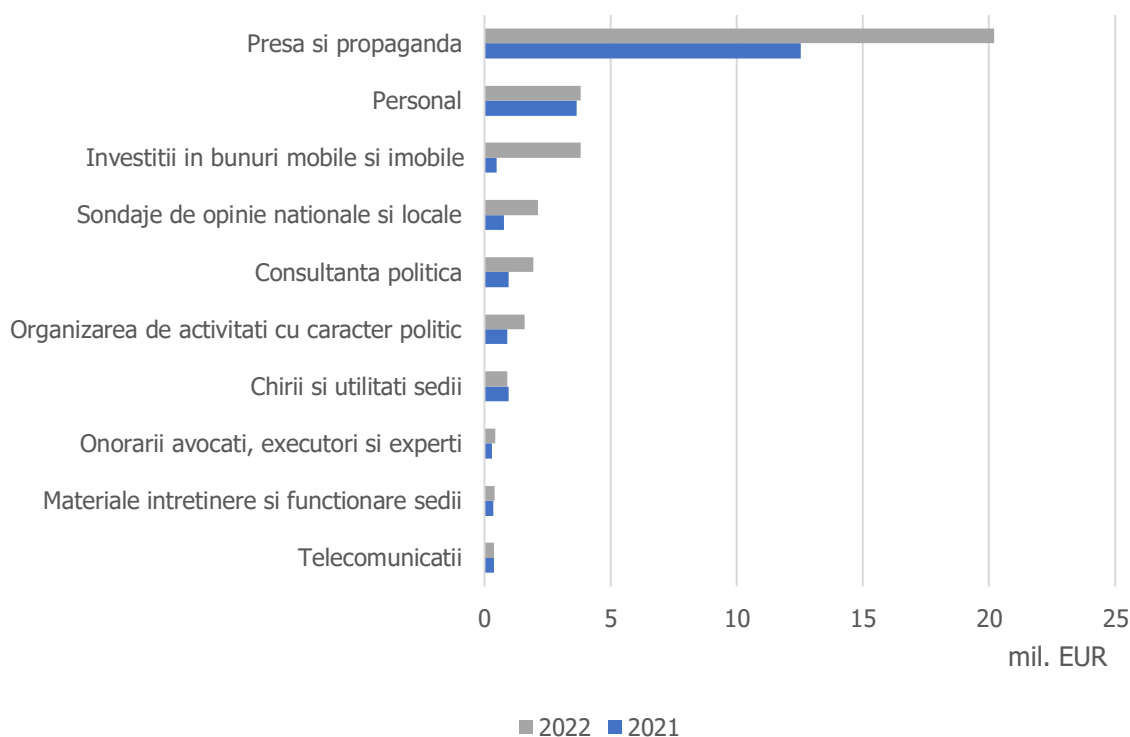

Figura 3 Cheltuieli din subvențiile anuale în anii 2021 și 2022, care au fost ani neelectorali (top 10 categorii). Sursa: www.banipartide.ro

Raportul "Starea democrației în 2022" a subliniat că "Subvențiile publice alocate de Guvern pentru mass-media au alterat independența editorială a unui număr mare de publicații, iar ample anchete publicate de presa independentă au arătat cum banii partidelor politice au influențat masiv politicile editoriale ale redacțiilor cu audiențe mari."⁴⁵ Investigațiile publicate de Radio Europa Liberă, Libertatea sau Recorder au subliniat și mai mult efectele negative ale acestui aspect.

În plus, sumele foarte mari care sunt plătite furnizorilor de servicii, în cele mai multe cazuri prin intermediul agențiilor intermediare, au un efect negativ asupra independenței mass-media. Acest tip de cumpărare de media modelează agenda publică, fără ca publicul larg să aibă cunoștință de acest lucru: partidele politice pot plăti pentru campanii care le laudă activitatea sau pot plăti pentru a bloca publicarea

⁴⁴ Vedeți comunicatul de presă [aici](#).

⁴⁵ Grupul "ONG-uri pentru cetățeni", "[Starea democrației în 2022](#)"

unei știri, fără niciun fel de transparență.⁴⁶ În plus, fondurile nu sunt alocate doar furnizorilor de media din România, ci și din afara țării. De exemplu, social democrații au plătit 16.600 de euro pentru un articol unui ziar austriac pentru a publica o scrisoare a liderului partidului în contextul eșecului aderării României la spațiul Schengen.⁴⁷ Ținând cont de faptul că campania unui partid politic începe a doua zi după ce a fost ales, contractarea constantă a presei pentru a construi imaginea celor două partide politice principale poate crea premise false pentru o campanie competitivă și corectă în 2024.

Cazul politicilor de finanțare a PNL pentru propagandă din 2022 este explicat într-un raport publicat de EFOR: "aproape 85% din cheltuieli sunt realizate din subvenție, iar restul din surse proprii. Lista de mai jos include contractele finanțate din fonduri publice. Chiar dacă putem observa firmele care au primit banii, nu putem înțelege pe ce s-au cheltuit de fapt. Spre exemplu, Inventus Strategy Design S.R.L a primit 31 de milioane de lei, însă nu știm care sunt platformele care au primit banii mai departe. Mai mult, în cazul primelor 4-5 firme, care au primit 40 de milioane de lei, nu putem consulta nici măcar o pagină web pentru a înțelege mai bine cu ce se ocupă și ce istoric au."⁴⁸

Problema transparenței, împreună cu modul în care aceste fonduri reduc independența presei, au fost, de asemenea, subliniate în mai multe rapoarte internaționale de monitorizare.

Raportul CE din 2022 privind statul de drept a remarcat că "nu există suficientă transparență în ceea ce privește sumele plătite de diverse entități pentru ce canale și pentru ce conținut. Încercările jurnaliștilor de a investiga modul în care aceste fonduri au fost folosite de mass-media pentru a difuza conținut politic s-au confruntat cu rezistența

unor partide politice".⁴⁹ Mai mult, Consiliul Europei a remarcat în 2022 că "situația privind libertatea și pluralismul mass-media trebuie consolidată. În special, utilizarea fondurilor publice de către partidele politice pentru a finanța presa și a influența conținutul publicat de aceasta pe baza unor contracte secrete este extrem de îngrijorătoare. Aceasta subminează în mod potențial principiul libertății mass-media și buna funcționare a instituțiilor democratice."⁵⁰ AEP a inițiat în noiembrie 2022 un proiect de lege pentru modificarea Legii nr. 334/2006 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, prin care se urmărește definirea publicității politice în conformitate cu propunerea Comisiei Europene anunțată în 2020⁵¹ și impunerea unui mecanism de marcare și raportare, deși sprijinul politic pentru astfel de modificări

⁴⁶ Cadrul juridic nu interzice în mod explicit furnizarea sau acceptarea de plăți din partea unor subdiviziuni publice pentru a împiedica publicarea de știri. Legislația specifică faptul că subvențiile pot fi alocate pentru mass-media și propagandă, dar este decizia conducerii partidului cum sunt cheltuite fondurile. Această lacună poate fi exploatată de actorii politici, care pot utiliza fondurile furnizate prin subvenții de stat pentru a împiedica publicarea unor articole de presă nefavorabile.

⁴⁷ Vezi Libertatea, "[PSD a dat 16.500 de euro unui ziar din Austria pentru un articol, după eșecul Schengen. Cum împarte partidul banii alocați de la buget](#)", 05.05.2023.

⁴⁸ Expert Forum, "[Finanțarea partidelor politice în 2022](#)", mai 2023.

⁴⁹ [2022 Raportul Comisiei Europene privind statul de drept.](#)

⁵⁰ [Raportul de monitorizare al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, 2022.](#)

⁵¹ A se vedea [Propunere de REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI privind transparența și vizarea unui public-tintă în publicitatea politică](#)

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

pare a fi destul de limitat.⁵² Cu toate acestea, legea nu a fost promovată de guvern și a trebuit să fie promovată de social-democrați (vezi mai sus).

În timp ce partidele românești cheltuiesc anual până la 20 de milioane de euro pentru publicitate în afara perioadelor electorale, ca și cum ar face campanii constante, în alte țări se pot observa anumite diferențe între anii electorali și cei neelectorali. În Estonia, datele publicate pe site-ul web al comisiei de control pe trei categorii majore ilustrează faptul că partidele politice cheltuiesc aproximativ 60-80% din fonduri pentru activități politice în anii electorali. În anii neelectorali, procentul este mai mic, variind între 20 și 60%.⁵³ În Lituania, în 2021 (an neelectoral), costurile de producție și distribuție a publicității politice sunt mai degrabă marginale, în majoritatea cazurilor sub 20-25% din cheltuieli.⁵⁴

Prin urmare, pentru a asigura transparența, *partidele politice ar trebui să marcheze toate materialele utilizate pentru publicitate, inclusiv în afara perioadei electorale și să raporteze în mod transparent, detaliat și constant.* În principiu, partidele politice ar trebui să aibă o libertate extinsă în elaborarea propriei politici privind modul de cheltuire a fondurilor. Cu toate acestea, în acest context, *impunerea unui plafon procentual pentru publicitate ar putea limita impactul negativ al cumpărării de media de către partidele politice.* .⁵⁵

O altă tendință, legată mai ales de partidul Alianța pentru Unirea Românilor (AUR), este achiziționarea de vehicule în scopuri politice. În 2023, AUR a achiziționat camioane în valoare de 2,5 mil. euro, cu scopul de a organiza o caravană medicală. Deși legislația permite partidelor să achiziționeze vehicule pentru uz propriu, acestea nu au voie să cumpere echipamente medicale, prin urmare AUR a fost sprijinită de o terță parte⁵⁶. În plus, AUR a achiziționat 20 de vehicule pentru transportul elevilor și, deși scopul lor este declarativ este de a le dona, legea nu permite o astfel de acțiune. Prin urmare, deși aceste achiziții nu ies din limitele legii, astfel de metode pot fi considerate drept campanie electorală necompetitivă timpurie.⁵⁷

---

⁵² Proiectul de proiect al AEP poate fi consultat pe [site-ul institutiei](#). Mecanismele de asigurare a transparenței sunt destul de limitate. Deși rapoartele trimestriale trebuie să fie prezentate la AEP, acestea nu erau făcute publice potrivit versiunii originale a legii. Expert Forum și alte organizații au [solicitat](#) publicarea lunară a contractelor și ca partidele politice să publice pe pagina lor de internet contractele de peste 5 000 EUR, în conformitate cu legislația pentru autoritățile publice. Deși au optat să nu solicite ca partidele politice să cumpere prin achiziții publice, recomandările au ca scop să compenseze, deoarece, teoretic, partidele politice ar putea fi potrivit filozofiei legislației privind achizițiile publice autorități contractante.

⁵³ Pentru mai multe statistici, consultați [site-ul web al Comitetului de supraveghere a finanțării partidelor politice](#).

⁵⁴ Potrivit [rapoartelor publicate de CEC](#). Cu toate acestea, costurile de publicitate pot fi legate de campanii.

⁵⁵ AEP propune să se impună un prag de cel mult 30% din valoarea anuală a subvențiilor.

⁵⁶ AUR a fost sprijinit de un ONG finanțat de unul dintre membrii săi, care deține funcția de parlamentar.

⁵⁷ A se vedea EFOR policy brief 153, "[Subvențiile pentru partidele politice: creșteri ale cheltuielilor, populism și rectificări bugetare fără justificare](#)", august 2023.

În ceea ce privește raportarea, AEP a început să publice rapoarte lunare care reflectă valoarea fondurilor cheltuite pe categorii de cheltuieli permise, pentru fiecare partid.⁵⁸ Aceasta a fost o măsură pozitivă care a permis publicului larg și jurnaliștilor să înțeleagă mai bine pe ce se cheltuie banii. În plus, partidele politice ar trebui să facă o distincție clară între operațiunile lor financiare din subvenții de stat și cele din surse private; cu toate acestea, doar unele partide politice includ această distincție în versiunea publică a raportului lor anual⁵⁹. Rapoartele publice ale competitorilor electorali includ valoarea veniturilor din subvenții, dar nu și detalii similare legate de cheltuieli.

Deoarece nu există o definiție clară a publicității politice în afara perioadei electorale, au fost luate unele măsuri pentru a o defini și pentru a impune proceduri de transparență. Proiectul inițiat de AEP (menționat mai sus) a fost transferat în parlament de către social-democrați, fără modificări majore în ceea ce privește acest aspect⁶⁰. Lungul proiect de lege definește, printre altele, publicitatea politică și faptul că partidele politice trebuie să prezinte rapoarte trimestriale care să includă toate informațiile privind cheltuielile efectuate pentru publicitatea politică și persoanele implicate în finanțarea, pregătirea, plasarea și distribuirea publicității politice. În plus, anual, AEP trebuie să publice lista furnizorilor de servicii de publicitate politică utilizați, serviciile prestate, valoarea plăților efectuate și detalii privind sursele de finanțare publice sau private utilizate. Cu toate acestea, în cele din urmă, nu este clar dacă rapoartele vor include intermediarii care semnează contractele sau beneficiarii finali ai fondurilor. Raportul CE privind statul de drept din 2023 notează că "Unele ONG-uri consideră că legea nu merge suficient de departe, inclusiv prin faptul că nu reduce bugetul general de finanțare publică, care a crescut de la 47 de milioane de euro în 2021 la 51 de milioane de euro în 2022".⁶¹

Reglementări privind momentul în care partidele trebuie să cheltuiască fondurile

Experiența europeană

La nivel european, există practici diferite în ceea ce privește reținerea și termenele de cheltuire a fondurilor. În timp ce majoritatea țărilor nu au nicio regulă privind termenele în care partidele politice ar trebui să cheltuiască fondurile, există câteva care impun anumite limitări. În Letonia, fondurile trebuie să fie cheltuite în timpul anului calendaristic sau cel târziu în trei ani. După această perioadă, banii necheltuiți

---

⁵⁸ Valorile [sunt publicate](#) pe AEP la aproximativ 2 luni după ce raportările sunt primite de instituție, pe măsură ce cheltuielile sunt verificate. Vedeți mai multe statistici pe platforma EFOR www.banipartide.ro. Partidele lituaniene sunt obligate să [publice](#) rapoarte [anuale](#) detaliate privind modul în care au cheltuit subvențiile.

⁵⁹ Deși rapoartele ar trebui să fie detaliate, legea include și o excepție, permițându-le să transmită rapoarte comprimate, în care nu sunt menționate astfel de detalii.

⁶⁰ Vezi proiectul de lege pe [site-ul Senatului](#).

⁶¹ [2023 Raportul Comisiei Europene privind statul de drept, p. 20.](#)

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

trebuie să fie returnați la bugetul de stat.⁶² În Danemarca, partidele trebuie să estimeze suma pe care o vor cheltui, iar valoarea trebuie să fie sub plafonul stabilit de stat. Dacă au cheltuit mai mult decât au estimat și se află sub plafon, pot depune cereri suplimentare. Subvențiile pot fi solicitate în anul următor prin depunerea unei declarații care să ateste că partidul a cheltuit suma respectivă. O excepție se poate referi la fondurile furnizate în mod specific în legătură cu campaniile electorale - în unele cazuri, cum ar fi în Serbia, banii neutilizați vor trebui să fie returnați - principalul impact al acestei reguli pare a fi că partidele își modifică cifrele pentru a nu fi nevoite să returneze banii.⁶³

Experiența românească

Una dintre întrebările care au apărut în România în ultimii ani este când trebuie să cheltuiască partidele politice fondurile. Legea nu prevede ca fondurile să fie returnate până la sfârșitul anului dacă nu sunt cheltuite. În cazul altor entități juridice care primesc fonduri în România (cum ar fi cultele religioase), se aplică această regulă. Plata subvențiilor poate fi suspendată din mai multe motive, inclusiv pentru că partidul nu a furnizat informații, a realizat cheltuieli neprevăzute sau nu a prezentat documente atunci când au fost solicitate de AEP - dar, în rest, partidele politice pot păstra fondurile pe termen nelimitat. Partidele politice acumulează fondurile rămase și, cel mai probabil, vor folosi banii pe scară largă în timpul campaniilor electorale din 2024, când vor fi organizate toate cele patru tipuri de alegeri (PE, locale, parlamentare și prezidențiale).

Expert Forum, precum și alte organizații ale societății civile, au recomandat anterior ca *fondurile necheltuite din subvențiile publice alocate partidelor să fie returnate la sfârșitul anului dacă nu sunt folosite. O alternativă mai flexibilă ar fi impunerea unei perioade de trei ani pentru cheltuirea fondurilor rămase - după care banii necheltuiți ar trebui să fie returnați statului.* Cel de-al doilea tip de reglementare ar putea fi dificil de aplicat și ar reprezenta o sarcină suplimentară pentru instituția de control. În timp ce partidele politice ar trebui să aibă flexibilitatea de a-și cheltui fondurile în funcție de nevoile lor, acumularea pe termen lung a fondurilor înainte de anii electorali ar putea afecta condițiile de concurență echitabile și ar putea spori avantajul principalilor concurenți.

---

⁶² Organizația politică (partidul) poate utiliza finanțarea de la bugetul de stat alocată în cursul anului calendaristic, dar neutilizată, în următorii trei ani calendaristici. În cazul în care organizația politică (partidul) nu utilizează finanțarea bugetară alocată în anul calendaristic în următorii trei ani calendaristici, partea neutilizată a finanțării de la bugetul de stat este creditată înapoi la bugetul de stat până la data de 15 ianuarie a anului următor.

⁶³ Un [raport](#) al Centrului pentru Politici de Securitate din Belgrad notează, în legătură cu alegerile din 2022, că "Un lucru neobișnuit s-a întâmplat în timpul acestor alegeri. Și anume, un grup de cetățeni care au nominalizat-o pe Dr. Biljana Stojković pentru funcția de președinte al Republicii a returnat la buget 24,5 milioane RSD din fondurile necheltuite. Toți ceilalți participanți la alegeri fie și-au cheltuit integral fondurile bugetare, fie au returnat sume neglijabile."

Recomandări privind România

În general, este posibil ca sprijinul statului, atât sub formă de alocări anuale, cât și de rambursare a cheltuielilor de campanie, să fi redus corupția politică în România. Înainte ca reforma legislativă majoră din 2015 să aibă loc, pe agenda publică se regăseau constant investigații de natură penală; unele dintre acestea sunt încă în instanță sau s-au încheiat recent. Dar aplicarea acestei reforme a fost insuficientă. Printre motive se numără lipsa de transparență și dezechilibrul în alocări. Recentă dublă condamnare a trezorerului Partidului Social Democrat, care este principalul partid politic din România, pentru utilizarea ilegală a subvențiilor a ridicat noi întrebări cu privire la controlul și transparența generală a acestor fonduri.⁶⁴

În general, accesul la informații rămâne o problemă în România, partidele politice și AEP refuzând în mod constant să furnizeze informații cu privire la informații sensibile, invocând protecția datelor sau faptul că acestea nu sunt publice. În conformitate cu Legea nr. 544/2001 privind accesul la informațiile de interes public, partidele politice care primesc subvenții sunt obligate să răspundă la solicitările de informații din partea publicului. Cu toate acestea, mai multe astfel de inițiative trebuie soluționate în instanță, deoarece partidele nu au răspuns la mai multe solicitări legate de utilizarea fondurilor publice. Câteodată, nici deciziile instanțelor nu sunt puse în aplicare.

Prin urmare, Parlamentul ar trebui să ia măsuri imediate pentru a îmbunătăți cadrul juridic actual:

- Reducerea sumelor anuale alocate partidelor politice;
- Impunerea unui sistem mai previzibil și mai stabil de alocare a subvențiilor.
- Stabilirea unor limite clare în ceea ce privește atribuțiile AEP de gestionare a alocării subvențiilor de stat, pentru a reduce deciziile arbitrare și potențial politic. Solicitarea de fonduri suplimentare nu ar trebui să facă parte din mandatul AEP;
- Stabilirea unui plafon (de exemplu, procentual) pentru sumele pe care partidele le pot aloca pentru diferite categorii de cheltuieli, fără a limita totuși libertatea de decizie a acestora;
- Modificarea criteriilor de alocare a subvențiilor de stat sau a rambursărilor pentru campanie prin reducerea pragurilor de eligibilitate, astfel încât partidele politice regionale și locale să poată avea acces mai ușor la finanțare;
- să aprobe mecanismele de marcare pentru toate materialele utilizate pentru publicitatea politică, atât pentru activitatea partidelor politice, cât și în scopuri de campanie;
- Subvenții publice alocate partidelor care nu au fost cheltuite ar trebui să fie returnate la sfârșitul anului. O alternativă mai flexibilă ar fi impunerea unei perioade de trei ani pentru cheltuirea fondurilor rămase - după care banii necheltuiți ar trebui să fie returnați la buget.

AEP ar trebui:

---

⁶⁴ A se vedea Andrei Chirileasa. "[Fostul trezorer al Partidului Social Democrat din România, condamnat pentru deturnare de fonduri publice](#)". Romania-Insider.com.

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

- AEP ar trebui să asigure publicitatea tuturor activităților sale legate de finanțarea publică a partidelor politice.
- AEP ar trebui să explice în mod corespunzător modul în care este pregătit și justificat bugetul pentru subvenții și cum a fost solicitată finanțarea suplimentară;
- Publicarea unei versiuni publice mai cuprinzătoare a rapoartelor de control a partidelor;
- Să impună mecanisme de raportare constantă și detaliată privind publicitatea politică și să asigure transparența datelor.

Anexă:

A. Prezentare comparativă a calculelor privind subvențiile în Europa

Această secțiune explică și detaliază unele dintre diversele modele utilizate în statele UE și evidențiază, acolo unde este posibil, impactul pozitiv și negativ al formulei respective.

În **Austria**, partidele parlamentare primesc 4,6 euro pe vot. În plus, partidele cu cel puțin cinci deputați primesc o sumă de bază de 218.000 EUR, iar restul fondurilor sunt împărțite între partidele politice reprezentate în parlament proporțional cu voturile obținute la ultimele alegeri parlamentare. În plus, partidele neparlamentare care au obținut 1% din voturi primesc 2,5 EUR per vot. O finanțare specială pentru partide este oferită celor care sunt reprezentate de deputați în Parlamentul European.⁶⁵ Valoarea totală a finanțării pentru alegerile europene se calculează prin înmulțirea numărului de persoane cu drept de vot la alegerile respective pentru Parlamentul European cu 2 EUR, iar suma totală se distribuie între partidele politice proporțional cu voturile obținute de acestea la alegerile pentru Parlamentul European. În acest caz, pot fi solicitate doar cheltuielile efectiv suportate pentru publicitatea electorală. În 2021, aproximativ 31 de milioane de euro sub formă de subvenții au fost plătite către 5 partide (se ridică la 3 euro/capita).⁶⁶ În conformitate cu Legea privind promovarea partidelor din 2012, finanțarea federală este alocată pentru a sprijini activitățile partidelor politice care vizează formarea opiniilor politice la nivel federal.

Din 1994, **Germania** are un sistem de alocare care combină rezultatele alegerilor cu veniturile partidelor politice.⁶⁷ Atunci când acordă resurse financiare, statul este obligat să respecte principiul constituțional al libertății de stat a partidelor, care interzice "influențarea procesului de luare a deciziilor în cadrul partidelor și, prin urmare, a procesului de luare a deciziilor politice în ansamblu"⁶⁸. În plus, "partidele trebuie să rămână dependente nu numai politic, ci și economic și organizatoric de aprobarea și sprijinul cetățenilor" și "statul nu poate acorda partidelor mai mult decât au nevoie pentru a-și îndeplini sarcinile în conformitate cu principiul utilizării economice a fondurilor publice".

În 2023, partidele politice primesc 1,13 euro pe vot pentru primele patru milioane de voturi și 0,89 euro pentru fiecare vot suplimentar (procent de voturi). Scopul acestor niveluri diferite este de a asigura o finanțare mai bună pentru partidele politice mai mici sau mai noi, care au nevoie de resurse. Statul oferă anual fonduri suplimentare fiecărui partid, în funcție de suma totală pe care o primește din cotizațiile membrilor și din donații. Mai exact, fiecare partid primește o subvenție anuală suplimentară egală cu 45% din fiecare euro pe care l-a primit drept cotizație de membru, contribuții de la

⁶⁵ Citiți mai multe în [Legea privind promovarea partidelor din 2012](#). La cele mai recente alegeri din Austria, cel mai mic partid a obținut 15 mandate.

⁶⁶ Vezi [aici](#) statisticile anuale. În medie, în ultimii 5 ani, partidele parlamentare au primit aproximativ 30 de milioane de euro, cu fonduri suplimentare pentru rezultatele alegerilor europene. Aproximativ 10 milioane de euro au fost alocate pentru cinci academii de partid.

⁶⁷ Vedeți mai multe statistici despre Germania [aici](#).

⁶⁸ [Decizia Curtii Constituționale Federale](#) din 24 ianuarie 2023

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

reprezentanții aleși și donații de la persoane fizice și acele donații anuale de până la 3300 de euro de persoană. Pentru a fi luate în considerare, donațiile trebuie să fie raportate în raportările anuale. Finanțarea este disponibilă pentru partidele care au depășit pragul de 0,5% din voturile valabile la cele mai recente alegeri europene sau federale sau 1% la ultimele alegeri la nivel de stat. De asemenea, finanțarea este disponibilă pentru partidele care au obținut cel puțin 10% la ultimele alegeri de stat într-o circumscripție electorală.

Parlamentul stabilește un plafon anual absolut superior, pe baza unui indice care ia în considerare inflația prețurilor și a salariilor. Acest indice este în vigoare din 2013.⁶⁹ În 2022, creșterea procentuală a fost de aproximativ 5%. Limitele superioare relative nu pot depăși suma veniturilor autogenerate ale partidelor. Curtea Constituțională explică diferențele dintre cele două limite după cum urmează:

"Limita superioară relativă și cea absolută urmăresc obiective diferite. În timp ce limita superioară relativă urmărește să garanteze că partidul respectiv este suficient de înrădăcinat în societate și să prevină o dependență predominantă sau exclusivă de subvențiile de stat, limita superioară absolută se referă la sistemul de partide în ansamblul său și are ca scop să prevină o pierdere durabilă a acceptării acestui sistem în rândul populației din cauza impresiei de autoservire necorespunzătoare din banii publici. Astfel, limitele maxime absolute și relative se completează reciproc, cu scopul de a garanta că partidele își îndeplinesc mandatul de a participa la formarea voinței politice a populației."⁷⁰ Limita superioară absolută poate fi modificată prin decizie politică doar în cazul unei schimbări drastice a circumstanțelor.

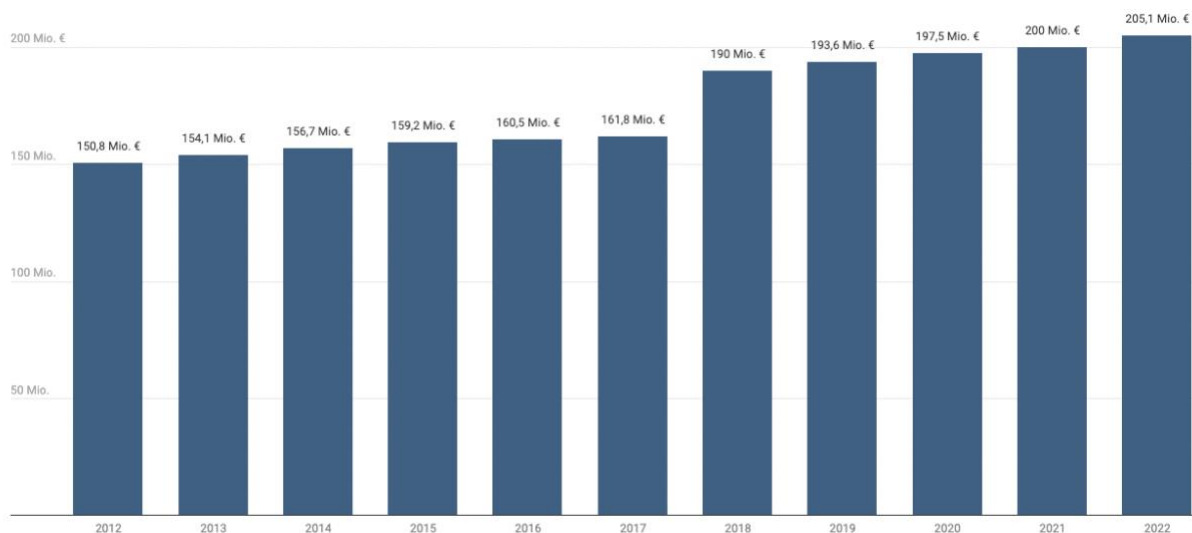

Figura 4 Alocarea de subvenții în Germania, valoare indexată, 2012-2022. *Sursa:*

⁶⁹ În conformitate cu articolul 18 din lege, "Președintele Biroului Federal de Statistică prezintă un raport Bundestagului german, cel târziu până la data de 30 aprilie a fiecărui an, cu privire la evoluția indicelui prețurilor în raport cu anul anterior." A se vedea [indicele și decizia](#) Parlamentului pentru anul 2022.

⁷⁰ [Decizia Curtii Constituționale Federale](#) din 24 ianuarie 2023

Valoarea totală a subvențiilor în Germania a crescut de la 150 de milioane EUR în 2012 la 205 milioane EUR în 2022⁷¹ (3 EUR/capita). În 2023, Curtea Constituțională a decis că majorarea limitei maxime absolute cu mai mult de 25 de milioane EUR în 2018 (15%) a fost neconstituțională, deoarece "Nici proiectul de lege, nici deliberările legislative ulterioare nu oferă indicații inteligibile pentru a determina valoarea cerințelor financiare suplimentare ale partidelor politice cauzate de schimbarea drastică a circumstanțelor".

Legislația letonă a fost modificată recent, iar mecanismul a introdus schimbări semnificative. Înainte de februarie 2022, alocarea era de 4,50 euro pentru fiecare vot obținut la ultimele alegeri parlamentare, 0,50 euro pentru fiecare vot obținut la ultimele alegeri ale consiliului local sau ale Parlamentului European⁷². În Letonia, statul oferă 0,9% din salariul minim lunar (care a fost de aproximativ 500 EUR în 2022) unui partid pentru fiecare vot obținut în alegerile parlamentare - și un 0,1% din salariul minim lunar pentru fiecare vot obținut în alegerile locale și europene.⁷³ Subvențiile se acordă partidului politic sau asocierilor de partide pentru care au votat mai mult de 2% dintre alegători la ultimele alegeri parlamentare. Partidele care au obținut 5% (sau mai mult) din voturi la alegerile parlamentare primesc fonduri bonus, echivalentul a 200 de salarii minime lunare pe parcursul anului calendaristic. Cu toate acestea, valoarea maximă pe care un partid o poate primi de la stat pe an este plafonată la o valoare care este egală cu 1.600 de ori salariul minim lunar, care este în vigoare.⁷⁴ Zece partide au fost eligibile pentru a primi finanțare după alegerile din 2019. În 2022, finanțarea de la bugetul de stat pentru partidele politice și asociațiile acestora a fost de 4,6 milioane de euro (aproximativ 2,4 euro/cap de locuitor).

Partidele politice **slovace care au obținut** mai mult de 3% din voturile valabile la precedentele alegeri parlamentare vor primi o sumă echivalentă cu 1% din salariul mediu lunar (aproximativ 1.200 de euro în 2021) pentru fiecare vot primit. Alocațiile anuale se bazează pe ratele salariale pentru anul calendaristic *anterior* anului în care au loc alegerile parlamentare. Partidele care au primit contribuția pentru voturi au dreptul, de asemenea, la o contribuție pentru activitatea lor organizatorică, care este egală cu suma totală a contribuției pentru voturi împărțită în 48 de părți. Partidele au dreptul, de asemenea, la contribuții pe mandat, care se calculează ca multiplu al salariului mediu lunar pentru anul care precede alegerile parlamentare. Pentru primele 20 de mandate, contribuția pe mandat este egală cu de treizeci de ori salariul mediu, în timp ce începând cu mandatul nr 21 contribuția este egală cu 20 de salarii.⁷⁵

Un sistem diferit există în **Olanda**, unde partidele care primesc sprijin din partea statului trebuie să fie reprezentate în Senatul sau în Camera Reprezentanților; de asemenea, trebuie să aibă cel puțin 1.000 de membri cu drept de întrunire și de vot în cadrul partidului politic, fiecare dintre aceștia trebuind să plătească o cotizație

---

⁷¹ *Idem*

⁷² [Legea privind finanțarea organizațiilor politice \(partide\)](#)

⁷³ Bonusul suplimentar a fost de 100.000 EUR, iar limita maximă a fost de 800.000 EUR.

⁷⁴ Citiți mai multe pe [site-ul web al KNAB](#).

⁷⁵ [Vedeți legea aici](#). După ultimele două alegeri, această alocare redusă a afectat două partide, în timp ce după alegerile din 2012 a afectat doar un singur partid.

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

anuală minimă de 12 EUR⁷⁶. În cazul în care partidul îndeplinește aceste condiții, în conformitate cu legea, acesta va primi o subvenție de bază anuală maximă de 316.823 EUR. Fondurile suplimentare sunt furnizate în funcție de numărul de locuri pe care partidul le deține în parlament și de numărul total de membri: pentru fiecare loc în parlament al partidului politic se oferă o sumă de 93.574 EUR și pentru fiecare membru al partidului politic o sumă egală cu 3.412.190 EUR împărțită la numărul total de membri ai partidelor politice care primesc o subvenție la data de referință. În plus față de partea generală a finanțării, care este alocată partidului, sunt prevăzute sume alocate pentru institute de științe politice, organizații de tineret și activități externe.⁷⁷ Sumele specificate în lege sunt modificate anual, de la 1 ianuarie, prin regulament ministerial, luând în considerare nivelul salariilor și ajustarea prețurilor aplicate la bugetul de stat. În 2021, pentru partidele politice au fost alocate aproximativ 27,6 milioane de euro.⁷⁸

În **Cehia**, contribuțiile pentru activitățile partidelor politice se bazează pe subvenții permanente și de mandat, precum și pentru institutele politice. Subvențiile permanente sunt stabilite la 6 milioane CZK pe an (aproximativ 250.000 EUR) pentru fiecare partid sau mișcare care a obținut peste 3% din voturi la ultimele alegeri pentru Camera Deputaților⁷⁹. Pentru fiecare 0,1% suplimentar din voturile primite dincolo de acest prag și sub pragul de 5%, un partid va primi 200.000 CZK anual (aproximativ 8200 EUR). Plafonul de 5% poate fi privit ca o măsură care sprijină partidele mai mici. Suma pentru fiecare mandat de deputat și senator este de 900.000 CZK pe an (aproximativ 37.000 EUR). Mandatul unui membru al unei adunări regionale și al unui membru al adunării orașului Praga se ridică la 250.000 CZK pe an. Contribuția pentru susținerea activității institutului politic este o sumă egală cu 10% din valoarea totală a contribuției la activitatea aparținând partidului sau mișcării. În anii cu mai multe alegeri, contribuțiile anuale ale statului pentru fiecare perioadă electorală se calculează separat.⁸⁰ În 2022, partidele politice au primit 20 mil. euro (1,88 euro/capita).

În **Estonia**, partidele politice care participă la alegeri primesc subvenții proporționale cu numărul de locuri obținute în alegeri; pragul pentru a obține reprezentare parlamentară este de 5%. Partidele politice neparlamentare care au participat la alegeri primesc subvenții în funcție de intervale⁸¹ :

- 1) între 2% și 3% din voturi - o alocare de 30.000 EUR pe an;
- 2) între 3% - 4% din voturi - o alocare de 60.000 de euro pe an și
- 3) între 4% și 5% din voturi - o alocare de 100.000 EUR pe an.

⁷⁶ [ODIHR, Raportul final al echipei de experți electorali, Alegerile parlamentare](#) din Olanda, 17 martie 2021, p.10. În Olanda nu există un prag legal pentru alegerile parlamentare. La cele mai recente alegeri pentru HoR, un partid a intrat în parlament cu doar 0,8% din voturi (pragul natural este de 1/150).

⁷⁷ Valorile exacte pentru alocările suplimentare [sunt definite în lege](#). De exemplu, pentru un institut de partid politic, partidele primesc suma de bază de 136.262 EUR și o sumă de 14.006 EUR pentru fiecare loc în Parlament al partidului politic. O organizație care desfășoară activități în străinătate este o entitate juridică care desfășoară exclusiv sau în principal activități de sprijinire a partidelor și organizațiilor surori din afara Olandei în activități de formare și educație.

⁷⁸ A se vedea [site-ul web al Ministerului de Interne](#)

⁷⁹ A se vedea [Legea privind asocierea în partide și mișcări politice](#)

⁸⁰ Vedeți valorile anuale [aici](#).

⁸¹ La [alegerile din 2019](#), doar "Estonia 200" a obținut 4,36% din voturi, dar niciun loc. Niciun alt partid nu a atins 2%.

În 2022 valoarea subvențiilor a scăzut de la 52.604 euro (2021) la 50.896 euro, în timp ce în total partidele politice au primit 5,2 mil. euro⁸². Subvențiile reprezintă principala sursă de venit pentru partidele politice, până la 90% din venituri.

În **Danemarca**, partidele politice care au primit peste 1 000 de voturi la ultimele alegeri naționale pot solicita subvenții de la Ministerul de Interne, pentru a le utiliza în activitățile politice interne. Listele de candidați trebuie să obțină 500 de voturi la nivel regional și 100 de voturi la nivel local pentru a solicita subvenții de la consiliul municipal sau regional corespunzător. Valorile subvențiilor variază în funcție de nivelul alegerilor: la nivel național, un partid (sau un candidat independent) primește 34,75 DKK pe vot (4,6 EUR), pentru alegerile regionale primește 5 DKK pe vot (0,67 EUR), iar pentru alegerile locale primește 7,75 DKK pe vot (1 EUR). Valoarea subvențiilor pe vot este indexată în fiecare an, în conformitate cu o decizie a Ministerului de Interne. În 2021, partidele politice au primit 123 de milioane de coroane daneze (16 mil. EUR), inclusiv pentru voturile exprimate în Insulele Feroe și în Groenlanda (2,7 EUR/capita)⁸³. La nivel regional și local, subvențiile sunt alocate partidelor politice sau grupurilor de candidați care nu sunt înregistrate ca partide, ceea ce reprezintă o practică destul de rară la nivel internațional - și ar putea ridica problema responsabilității juridice în ceea ce privește cheltuielile și raportarea. La momentul publicării acestui document, în Parlament se discută un proiect de lege pentru a crește limitele inferioare de alocare a subvențiilor, deoarece criticii susțin că anumite partide participă la alegeri doar pentru a primi subvenții, fără a avea succes electoral în practică.

În **Lituania**, partidele politice primesc subvenții dacă obțin mai mult de 2% din totalul voturilor exprimate pentru candidații la alegerile pentru Parlament, consilii municipale, Parlamentul European, în funcție de care se distribuie în consecință alocațiile de la bugetul de stat. Valoarea subvențiilor este stabilită prin legea bugetară anuală, iar CEC distribuie fondurile de două ori pe an. Calculul presupune ca CEC să stabilească un coeficient prin împărțirea a jumătate din subvențiile anuale la numărul de voturi exprimate de toți alegătorii. Subvențiile semestriale se calculează prin înmulțirea coeficientului financiar semestrial pentru un alegător cu numărul de voturi exprimate pentru candidații acestui partid politic. În ultimii 8 ani, în medie, între 6 și 11 partide au primit în total aproximativ 5 milioane de euro pe an (1,77 euro pe cap de locuitor).⁸⁴

În **Marea Britanie** există mai multe fonduri disponibile.⁸⁵ Este demn de remarcat faptul că Marea Britanie alocă mult mai puține subvenții de stat ca procent din venitul total al partidului decât majoritatea țărilor europene. Partidele politice primesc anual aproximativ 2,3 milioane de euro prin intermediul Policy Development Grant⁸⁶, pentru a dezvolta politici pe care să le includă în manifestele lor electorale. Partidele de opoziție au primit aproximativ 9,2 milioane EUR prin mecanismul Short Money, care reprezintă principala sursă de finanțare publică pentru partidele politice. Fondurile sunt disponibile la cerere pentru partidele aflate la putere sau în opoziție care au cel puțin

⁸² Err.ee, "[Sprijinul de stat pentru partidele politice va scădea în anul viitor](#)", 2021

⁸³ Citiți mai multe pe [site-ul MoI](#).

⁸⁴ Vedeți statisticile [aici](#).

⁸⁵ Vezi [aici](#) o listă a fondurilor primite de partidele politice. Potrivit [statisticilor](#), finanțarea privată rămâne predominantă în Marea Britanie.

⁸⁶ Citiți mai multe pe [site-ul web al Comisiei electorale din Marea Britanie](#).

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

2 membri în funcție în Camera Comunelor (fiecare dintre aceștia trebuie să fi depus jurământul de credință). Cererea trebuie să justifice activitățile de dezvoltare politică pe care partidul le planifică pentru anul următor. Jumătate din sumă este distribuită în mod egal, în timp ce cealaltă jumătate este împărțită pe baza unei formule care ia în considerare proporția de electorat înregistrat în care partidul participă la alegeri (Anglia, Țara Galilor, Scoția, Irlanda de Nord) și cota de voturi pe care partidul a obținut-o în fiecare parte a Regatului Unit.

Pe lângă modelele de finanțare menționate mai sus, merită menționat faptul că unele țări, printre care Austria, Olanda, Germania și Cehia, finanțează, de asemenea, institute ale partidelor politice. Organizațiile de femei ale partidelor din Suedia primesc finanțare publică separată de finanțarea obișnuită a partidelor. Grecia, pe lângă finanțarea de stat obișnuită pentru costurile operaționale și finanțarea de stat electorală, oferă, de asemenea, fonduri pentru cercetare și educație, pentru înființarea și funcționarea centrelor de cercetare și de studiu, precum și pentru organizarea de programe de formare pentru cadrele lor și reprezintă 0,1 ‰ din veniturile obișnuite ale bugetului de stat pentru anul precedent.

Anul de introducere a subvențiilor⁸⁷

Tara	Anul
Uruguay	1928
Costa Rica	1954
Argentina	1958
<i>Germania (Vest)</i>	<i>1959</i>
Norvegia	1960
<i>Austria</i>	<i>1963</i>
<i>Olanda</i>	<i>1964</i>
Coreea de Sud, <i>Suedia</i> , Turcia	1965
<i>Finlanda</i>	<i>1967</i>
<i>Danemarca</i> , Israel	1969
<i>Belgia</i>	1970
Statele Unite ale Americii	1971
<i>Elvetia</i>	1972
<i>Irlanda</i> , Venezuela	1973
Canada, <i>Italia</i> , Nicaragua	1974
<i>Regatul Unit (Shortmoney)</i>	<i>1975</i>
<i>Spania</i> , Mexic, Nigeria, <i>Portugalia</i>	<i>1977</i>
Ecuador	1978
Egipt	1979
Honduras	1981
El Salvador	1983
Australia, <i>Grecia</i>	<i>1984</i>
Guatemala	1985
Columbia, Maroc	1986
<i>Franta</i>	<i>1988</i>
<i>Unqaria</i> , <i>Slovenia</i>	<i>1989</i>
Benin, Camerun, <i>Cehoslovacia</i> , Paraguay, <i>România*</i>	<i>1990</i>
<i>Bulgaria</i> , Ciad, Serbia, Yemen	<i>1991</i>
Anqola, Mongolia, Tanzania, Zimbabwe	1992
Coasta de Fildes, Mozambic, <i>Polonia</i> , Seychelles, Africa de Sud	1993
<i>Estonia</i> , <i>Macedonia de Nord</i> , Japonia, Malawi	<i>1994</i>
Brazilia	1995
Bolivia, Burkina Faso, Republica Dominicană, <i>Georgia</i> , Namibia,	<i>1997</i>
Kenya, Thailanda, Tunisia	1998
<i>Lituania</i>	<i>2000</i>
<i>Ucraina</i>	<i>2005</i>
<i>Moldova</i>	<i>2006</i>
Sudan	2007
Timorul de Est	2008
Maldive	2009

* În România, subvențiile au fost introduse în martie 1990, printr-un [decret](#) care prevedea că: *Partidele si formatiunile politice care participa la campania electorala vor primi subventie de la bugetul de stat, determinata o data cu stabilirea datei alegerilor.*

⁸⁷ Dr. Magnus Öhman, "[Global Trends in The Regulation of Political Finance](#)", 2011, p. 17.

Subvențiile pentru partidele politice:
experiența europeană și situația din România

Referințe

Rapoarte

- van Biezen Ingrid, Kopecký Petr, "The Paradox of Party Funding: The Limited Impact of State Subsidies on Party Membership" în Susan E. Scarrow (ed.) et al., "Organizing Political Parties: Representation, Participation, and Power", 2017, <https://academic.oup.com/book/7372/chapter-abstract/152181267?redirectedFrom=fulltext>.
- Falguera Elin, Jones Samuel, Dr. Öhman Magnus, "Funding of Political Parties and Election Campaigns", 2014, www.idea.int/publications/catalogue/funding-political-parties-and-election-campaigns-handbook-political-finance?lang=en.
- Freedom House, Freedom in World 2021, capitolul despre Ungaria, <https://freedomhouse.org/country/hungary/freedom-world/2021>
- Pierre Jon, Svåsand Lars & Widfeldt Anders, "State subsidies to political parties: Confruntarea retoricii cu realitatea", 2000
- Centrul European de Cercetare și Documentare Parlamentară, "Statutul și finanțarea partidelor și fundațiilor politice", 2021, www.europarl.europa.eu/legislative-train/package-european-democracy-action-plan/file-statute-and-funding-of-the-european-political-parties-and-foundations
- Dr. Öhman Magnus, "Gender-targeted Public Funding for Political Parties. A comparative analysis", 2018, <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/gender-targeted-public-funding-for-political-parties.pdf>
- Dr. Öhman Magnus, Global Trends in The Regulation of Political Finance, 2011, www.ifes.org/publications/global-trends-regulation-political-finance.
- Pârvu Septimius, "Bugetele partidelor politice din România", 2019, <https://expertforum.ro/subventii-partide/>
- Pârvu Septimius - "Finanțarea partidelor politice în 2021", <https://expertforum.ro/raport-finantarea-partidelor-2021/>
- Pârvu Septimius, "Subvențiile pentru partidele politice: creșteri ale cheltuielilor, populism și rectificări bugetare fără justificare", august 2023, <https://expertforum.ro/subventii-partide-2023/>
- Pârvu Septimius, "Finanțarea partidelor politice în anul 2022", mai 2023, <https://expertforum.ro/en/political-finance-2022/>
- Reed Quentin, Jouan Stonestreet Barbara, Devrim Deniz și alții, "Financing of political structures in EU Member States", 2021, raport publicat de Parlamentul European [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/694836/IPOL_STU\(2021\)694836_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/694836/IPOL_STU(2021)694836_EN.pdf)
- Grupul "ONG-uri pentru cetățeni", "Starea democrației în 2022", 2022, www.stareademocratiei.ro/2023/05/10/starea-democratiei-in-2022-un-raport-care-arata-un-mediu-politic-ostil-democratiei/
- Nikić Jelena Pejić, ed., Preugovor alarm. Raport privind progresul Serbiei, În cluster 1, noiembrie 2022, <https://preugovor.org/Alarm-Reports/1773/Alarm-Report-on-Progress-of-Serbia-in-Cluster-1.shtml>.

- Šimral Vít, "The Funding and Oversight of Political Parties and Election Campaigns in East Central [Europe](https://en.frankbold.org/sites/default/files/publikace/the-funding-and-oversight-of-political-parties-and-election-campaigns-in-east-central-europe.pdf)", <https://en.frankbold.org/sites/default/files/publikace/the-funding-and-oversight-of-political-parties-and-election-campaigns-in-east-central-europe.pdf>.

Rapoarte internaționale de monitorizare

- Raportul de monitorizare 2022 al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, <https://assembly.coe.int/LifeRay/MON/Pdf/TextesProvisoires/2022/20220914-MonitoringRomania-EN.pdf>
- Raportul Comisiei Europene privind statul de drept, 2022, https://commission.europa.eu/document/download/bf52b443-7a64-4a54-8584-533c866bf902_en?filename=52_1_194026_coun_chap_romania_en.pdf
- Raportul Comisiei Europene privind statul de drept, 2023, https://commission.europa.eu/system/files/2023-07/52_1_52630_coun_chap_romania_en.pdf
- ODIHR, Raport al misiunii de evaluare a necesităților privind alegerile parlamentare anticipate, Republica Italiană, 2022, www.osce.org/files/f/documents/b/8/524559.pdf
- Raportul final al Echipei de experți electorali ODIHR, Alegeri parlamentare, Olanda, 2021, www.osce.org/files/f/documents/d/4/493360.pdf
- ODIHR, Raportul final al Misiunii limitate de observare a alegerilor, Bulgaria www.osce.org/files/f/documents/f/3/502104.pdf
- ODIHR, Misiunea de evaluare a alegerilor prezidențiale, România, 2019, www.osce.org/files/f/documents/8/a/449200_0.pdf

Standarde internaționale și bune practici

- Orientările OSCE/ODIHR și ale Comisiei de la Veneția privind reglementarea partidelor politice, 2020
- Codul de bune practici în domeniul partidelor politice al Comisiei de la Veneția, 2009
- Recomandarea Rec (2003) 4 a Comitetului de Miniștri pentru statele membre cu privire la regulile generale contra corupției în finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale

Baze de date

- International IDEA, baza de date privind finanțarea politică, www.idea.int/data-tools/data/political-finance-database
- Forumul experților - www.banipartide.ro

Alte surse

- Legislația privind finanțarea politică a statelor menționate în raport
- Site-urile web ale organismelor de gestionare a alegerilor sau ale altor organisme de supraveghere

Subvențiile pentru partidele politice: experiența europeană și situația din România

[Partide](#) [Subvenții](#) [Alegeri](#) [Știri și Rapoarte](#) [Metodologie](#)

Pe BaniPartide.ro poți urmări evoluția finanțării [campaniilor electorale](#), sursele de venit și cheltuielile [partidelor politice](#). Caută în lista donatorilor, [companii](#) / [persoane fizice](#).

Citești despre legislație, sursele de informații și colectarea seturilor de date în [metodologie](#).

Vezi [lista Monitoarelor Oficiale cu rapoartele partidelor](#) ↗

Vezi [lista candidaților](#) (2004-2020) pe [candidați.banipartide.ro](#) ↗

Structura veniturilor și cheltuielilor [partidelor](#).

Donatori partide: [companii](#), [persoane fizice](#).

[Subvenții partide](#)

Finanțarea [campaniilor electorale](#)

[Rapoarte și analize](#)

Caută în toate seturile de date [db.banipartide.ro](#) ↗

Ultimele rapoarte

06.05.2023

► [Subvențiile partidelor politice: sursă pentru consolidarea sau slăbirea democrației?](#)

02.11.2022

10.02.2023

[Subvențiile partidelor politice în 2022](#)

02.05.2022

28.10.2022

► [Banipartide.ro - toate datele despre finanțarea politică din 2006 până în prezent](#)

07.02.2022

Citești mai multe despre finanțarea politică în baza de date EFOR [www.banipartide.ro](#), care cuprinde istoricul complet începând cu anul 2006